

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • August 2025 • Číslo 8

**Sviatok
na Devíne**

**Tankové dni
LAUGARICIO**

**Príbeh sochy
Obete žalujú**

**103-ročný povstalec
František Švidraň**

Národné obranné sily

Kadeti promovali

V Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši sa 4. júla uskutočnilo slávnostné vyraďovanie a promócie absolventov druhého stupňa vysokoškolského štúdia. Štúdium v štyroch študijných programoch završilo 92 absolventov, z toho 22 žien. Význam AOS v systéme obrany štátu svojou účasťou zdôraznili prezident SR a hlavný veliteľ OS SR Peter Pellegrini a štátny tajomník MO SR Martin Vojtášovič. Prezident ocenil rozhodnutie študentov zasvätiť budúcnosť službe vlasti. Vyzdvihol ich odvahu a pripravenosť čeliť výzvam dnešného sveta. Zároveň upozornil na potrebu kvalitne pripravených dôstojníkov. Za mimoriadne výsledky si ocenenie z rúk prezidenta prevzal voj. 1. st. Dávid Regásek. Vecný dar ministra obrany odovzdal štátny tajomník Martin Vojtášovič desiatničke Kristíne Tesákovej a ocenenie náčelníka generálneho štábu odovzdal jeho zástupca generálmajor Miroslav Lorinc voj. 1. st. Dávidovi Martinkovičovi. Slávnosť vyvrcholila promóciami v aule Akadémie. Rektor AOS brigádny generál Aurel Sabó najlepším študentom udelil pamätné medaily aj mimoriadne štipendiá za vedeckú činnosť a výborné študijné výsledky. Cenu rektora si odniesla najlepšia absolventka za celé vysokoškolské štúdium voj. 1. st. Terézia Lišková.

Text a foto: AOS

Vážení čitatelia mesačníka Obrana, každoročne v letných mesiacoch mnohí vyrážame na výlety po Slovensku. Prítom si často ani neuvedomujeme, že prechádzame miestami, kde v roku 1944 povstanci bojovali proti nemeckej okupácii. Prípravy Slovenského národného povstania viedlo ilegálne Vojenské ústredie na čele s podplukovníkom Jánom Golianom. Vďaka práci tejto skupiny odhodlaných vojakov bolo možné od 29. augusta 1944 odolávať tlaku okupačných

vojsk. Po mobilizácii mali povstalecké sily – 1. čs. armáda na Slovensku a partizánske jednotky 60 tisíc vojakov a 12 až 15-tisíc partizánov. Zásoby výzbroje, výstroja a pohonných látok na povstaleckom území umožňovali totiž viesť intenzívne boje po dobu dvoch – troch mesiacov. Povstanci sa preto spoliehali na pomoc spojencov v úsilí sovietskej armády preraziť cez Karpaty na Slovensko, aj v dodávkach sovietskej, americkej a britskej výzbroje leteckou cestou na letisko Tri Duby.

Žiaľ, odpor povstalcov skončil na konci októbra 1944. Povstanci nedokázali vzdorovať nemeckej ofenzíve, zásoby materiálu sa výrazne zmenšili. Veliteľ povstaleckej armády generál Rudolf Viest vydal rozkaz o prechode na partizánsky spôsob boja. Začala sa partizánska vojna, ktorá trvala až do konca druhej svetovej vojny.

Na miestach ako Strečno, Ostrô či Telgárt si aj dnes môžeme uvedomiť tieto dejinné udalosti a hrdinstvo povstaleckých vojakov. Pamätníky a spomienky nám minulosť sprítomňujú. Takmer v každej rodine nájdeme povstaleckú stopu, takmer každý navštívil pamätné miesta či Múzeum Slovenského národného povstania. Povstanie tak nie je len jednou z najdôležitejších historických udalostí našich dejín, ale jeho odkaz pretrváva v živej forme do dnešných dní. Múzeum SNP svojou činnosťou výskumom, získavaním, ochraňovaním a vystavovaním zbierkových predmetov, publikačnou činnosťou a realizáciou osláv výrazne prispieva k uchovaniu odkazu povstaleckých hodnôt boja za slobodu a demokraciu krajiny. Slovenské národné povstanie si každoročne pripomíname 29. augusta v Banskej Bystrici. V tomto roku to bude už 81. výročie, ktorého oslavy pripravuje Ministerstvo obrany SR.

Marian Uhrin

riaditeľ Múzea Slovenského národného povstania

ČÍSLO MESIACA 70 rokov Múzea SNP

Pred 70 rokmi v roku 1955 vzniklo Múzeum Slovenského národného povstania. V apríli 1957 prešlo z pôsobnosti Krajského národného výboru v Banskej Bystrici do pôsobnosti Povereníctva školstva a kultúry, ako rezortné vedecké pracovisko. V júli 1957 mu Slovenská akadémia vied priznala vedecký charakter. Múzeum sa stalo celonárodným múzejným a vedeckým ústavom. Dňa 29. septembra 2021 vláda schválila jeho presun pod Ministerstvo obrany SR. Poslaním Múzea SNP je na základe výskumu zhromažďovať, uchovávať, ochraňovať, odborne spracovávať, vedecky zhodnocovať, spravovať a širokej verejnosti sprístupňovať hmotné pamiatky, archívne zbierky a fondy viažuce sa k dejinám slovenskej spoločnosti rokov 1938 – 1945 s dôrazom na dokumentovanie protifašistického a národnooslobodzovacieho boja a SNP, ako súčasť európskeho protifašistického odporu. Dokumentuje tiež povojnové súdne politické procesy, rehabilitácie povstalcov a súčasné prejavy neofašizmu, rasovej neznášanlivosti a intolerancie.

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

4

9

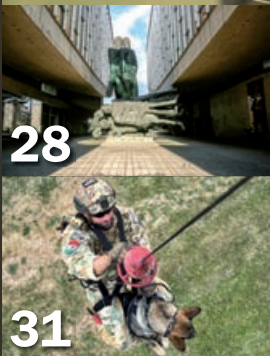
12

16

18

28

38

- 4 Slávnosť na Devíne
- 9 Rozhovor s riaditeľkou kancelárie podpredsedu vlády a ministra obrany SR Karin Silberhorn
- 12 Tankové dni Laugarício
- 16 Vzniklo centrum navádzania
- 18 TÉMA: Národné obranné sily
- 26 Thajsko volí Gripen
- 28 SNP: Obete varujú
- 31 Týždeň služobnej kynológie
- 32 Ako vojenčili kyrysníci, karabinieri a dragúni

- 34 SNP: 103-ročný veterán František Švidraň
- 36 Grigar dobyl Troju
- 38 Kašmír na prahu vojny
- 41 MILITARY ENGLISH: The NATO Hague Summit
- 42 Analýza hrdinstva
- 45 Odznak Československý partizán
- 46 Vylodenie v Normandii
- 47 120 mm delostrelecká mína

NA TITULNEJ STRANE: Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák, prezident SR a hlavný veliteľ OS SR Peter Pellegrini spolu s ďalšími absolvovali pilotný turnus výcviku Národných obranných síl
Foto: Jakub Neubauer

NA ZADNEJ OBÁLKE: Hrad Devín sa stal dejiskom celoslovenských cyrilometodských osláv s bohatým sprievodným programom
Foto: TASR – Jaroslav Novák

Cyril, Metod a my

„Otče náš, iže jesi na nebesiech, da svjatit sja imja Tvoje...“ zaznela modlitba Otče náš v staroslovienčine v rámci ekumenickej bohoslužby počas cyrilo-metodských osláv na Devíne, ktoré 5. júla po prvý raz v histórii zastrešoval náš rezort obrany.

V symbolickej kaplnke v priestoroch hradu Devín viedli bohoslužbu v rámci osláv 1162. výročia príchodu vierozvestcov na naše územie generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v Ozbroyených silách SR a ozbrojených zboroch SR plukovník Viktor Sabo a generálny vikár Ozbroyených síl SR plukovník Jozef Michalov.

Manželská služba a obranné sily

Bočná brána hradu Devín sa pre návštevníkov cyrilo-metodských slávností otvorila už o jedenástej. „Ľudia čakali pár minút len pri otvorení areálu, inak viac-menej prechádzajú cez vstup priebež-

ne,“ usmiala sa čatárka Marianna Synak Hreňová z 11. brigády vzdušných síl Nitra, ktorá bola nápomocná Policajnému zboru pri vstupnej kontrole návštevníkov. Na Devíne nebola sama: „Takto v službe sme spolu vlastne po prvý raz, čo je fajn, navyše na Devíne sme ešte neboli, aj to je naša premiéra,“ usmial sa jej manžel desiatnik Juraj Synak, ktorý návštevníkom ozrejmoval, čo a kde ich čaká. Pravdaže, aj z programu, ktorý dostal vytlačený spolu s mapkou každý prichádzajúci, bolo zrejmé, kde sa atraktívne stanovišťa nachádzajú. Či už išlo o pečenie býka, písársku dielňu hlaholiky, historické pohostinstvo, sokoliarov, dobových jazdcov či možnosť vyskúšať si ovládanie luku na stredovekej strelnici.

„Najväčší záujem je o informácie, ktoré sa týkajú novovytváraných Národných obranných síl,“ konštatoval kapitán Jaroslav Vavrica, náčelník regrutačnej skupiny Nitra. V regrutačnom stane, ktorý mali spoločne s kolegami z Banskej Bystrice, sa nezastavovali iba spravidla mladší záujemcovia o profesionálnu vojenskú službu, ale aj záložníci v strednom veku. „V oblasti národných obranných síl ich zaujímajú najmä podmienky výkonu služby a, pravdaže, financovanie. Veľmi tiež vítajú, že uchádzať sa môžu aj tí, ktorí doteraz nemali žiadne skúsenosti s vojenskou uniformou,“ dodal kpt. Vavrica. Jeho kolegyňa z Banskej Bystrice, rotná Klaudia Vilhanová sa medzitým venovala v ďalšom z vojenských prístreškov dievčatám a chlapcom, ktorí chceli na príklad maľovať, súťažiť a hádzať do cieľa.

Špagin, Maxim a kaša

Prešovský klub vojenskej histórie Dukla a Klub vojenskej histórie Karpaty zo Sniny spolupracujú s rezortom obrany už roky

– a boli aj tentoraz na Devíne. „Najväčší záujem je o samopal Špagin, guľomet Maxim a našu kašu,“ usmial sa Daniel Hurai, predseda KVH Dukla. Tak ako ostatní kolegovia bol oblečený v historickej uniforme 1. československého armádneho zboru. „Venujeme sa najmä Karpatsko-duklianskej operácii, Slovenskému národnému povstaniu a bojom prvej svetovej vojny na území severovýchodného Slovenska, z toho hlavne vychádzajú aj naše ukážky dobových zbraní,“ ozrejmil. A o akú kašu vlastne išlo?

„Podľa vojenskej kuchárskej knihy z prvej svetovej vojny sme pre hostí v dobových poľných kuchyniach pripravili cez tisíc porcií krúpovej kaše. Je veľké teplo, v ktorom je stabilnejšia ako klasický vojenský guláš a ľuďom veľmi chutí. No nie je celkom vegetariánska. Sú v nej kocky údeného mäsa,“ usmial sa Daniel Hurai, ktorý už teraz v spolupráci s rezortom obrany pripravuje aj vystúpenie pri príležitosti výročia Karpatsko-duklianskej operácie.

Prečo ste prišli na cyrilo-metodské oslavy a ako vnímate, že ich organizuje rezort obrany?

Paulína Chovanová

úradníčka:

Prišla som s manželom aj synom, sme tu vôbec po prvý krát. Výlet na Devín sme si plánovali už dlhšie. Presvedčila nás ponuka dnešného programu a pekné počasie. Neľutujeme, je to tu veľmi fajn. A že sú za tým aj vojaci? Robia to dobre, no hlavné je, že môžu pomáhať tiež pri takýchto veciach, lebo keby museli naozaj bojovať, bolo by to horšie pre všetkých.

Svetozár Krno

vysokoškolský profesor, politológ a cestovateľ:

Devín mám rád nielen ako pamiatku, ale aj ako geografický bod, kde sa začína či končí karpatský oblúk. Dvakrát som totiž prešiel celý karpatský hrebeň – v roku 1984 a presne pred rokom. Trasu dlhú 2 500 kilometrov a trvajúca 87 dní som začínal v srbskom meste Niš a končil tu na Devíne. Dnes som sem prišiel pospomínať už bez batohu a teším sa, že to na Devíne žije. Keďže akciu zastrešuje rezort obrany, zrejme mu vláda verí, a verí sám sebe, inak by to nemal v rukách. No a vojaci aj napriek tej horúčave povedali vykonám, takže to ide ako hodinky.

Jozef Matušica

vojenský letecký inžinier, podplukovník v. v.:

Chodím si na Devín pripomenúť pamiatku svätých Cyrila a Metoda spolu s manželkou azda každý rok. Je to o viere aj o úcte. No a o ministrovi Kaliňákovi si myslím, že je perfektný organizátor, takže ak boli z môjho pohľadu oslavy predtým dobré, neprekvapuje ma, že tento rok je to ešte lepšie.

Marty Sotes

študentka leteckého inžinierstva a

Hairo Sora

študent strojárskych konštrukcií:

Prileteli sme z Mexika a prešli už pomaly pol Európy, keď sme si povedali, že je načas spoznať aj niečo zo Slovenska. Ste nádherná krajina, Devín je super. Hoci dnes bolo centrálné hradné nádvorie kvôli príprave večerného VIP podujatia pre nás turistov uzatvorené, tie atrakcie tu v širšom hradnom areáli nám to vynahradili. S pomocou prekladača sme si prešli aj všetkých 15 informačných tabúl Po stopách Cyrila a Metoda. Zrejme boli viac určené pre deti, ale prostredníctvom nich sme sa dozvedeli niečo z vašej histórie. A že sa na tom podieľalo ministerstvo obrany? To posúdiť nevieme, ale koncert vojenskej hudby bol super.

Štefan Chrappa

spisovateľ a básnik:

Rád nasávam atmosféru cyrilo-metodských osláv. Iste, stretnem pár kamarátov, zabavíme sa, ale to podstatné z odkazu cyrilo-metodskej tradície vnímam napríklad zo slov pápeža svätého Jána Pavla II. Keď k nám prišiel v roku 1995 na Slovensko, hovoril, aby sa naša nová krajina opierala aj o naše cyrilo-metodské dedičstvo. To je tá podstata. Táto popoludňajšia slávnosť, na ktorú som prišiel aj s dcérou, je taký fajn žúr, no na pozadí už povedaného ťažiska a zmyslu. A že je tu v hre rezort obrany? Symbolicky v tom nevidím v tom nič nerozumné. Veď aj Cyril a Metod boli synmi vojaka a iste tiež preto mali v sebe tú obrovskú vytrvalosť, odhodlanie, vernosť, zmysel pre spravodlivosť a nezištnosť v službe.

Mozaika hodnôt

„Slovensko a jeho štátne sviatky nám dávajú mozaiku hodnôt, na ktorých je naša vlasť a náš národ postavený. Každý z nich reprezentuje niečo iné, ale spoločne dávajú obraz o hodnotách, na ktorých stojíme. Nebolo by dobré, aby sme si zo štátnych sviatkov vyberali len ten, ktorý sa nám páči alebo ktorý je nášmu srdcu bližší,“ uviedol prezident a hlavný veliteľ Ozbromených síl SR Peter Pellegrini na večernom galaprograme pre pozvaných hosť, ktorý mohli ďalší návštevníci Devína sledovať na veľkoplošnej obrazovke a tí ostatní prostredníctvom televízneho vysielania.

„Podporujeme doma hodnoty vzdelania, kultúry a vzájomného porozumenia a zároveň dôsledne trváme na mierovom spolužití národov, na tolerancii i diplomacii,“ povedal v príhovore nadväzujúc na odkaz Cyrila a Metoda predseda Národnej rady SR Richard Raši. Predseda vlády Robert Fico uviedol, že bez misie svätých Cyrila a Metoda by nebolo možné hovoriť o kultúrnej

a politickej nezávislosti, ani o štátnej zvrchovanosti Slovákov. Dodal, že Slováci sú povinní hľadať dohody a spoluprácu na základe rovnosti a vzájomnej výhodnosti. „Snažíme sa pochopiť partnerov, motívy ich konania. To by mali Slováci priniesť v týchto zlomových dobách európskych dejín.“

A večerný galaprogram, ktorý sa začínal pohanskými bubnami a ktorý sa cez modlitbu sv. Gorazda, monológ kniežaťa Svätopluka či sľub Mojmíra zakončil štátnou hymnou Slovenskej republiky? „Bol nádherný,“ zhodnotil plukovník gšt. vo výslužbe docent Ivan Koblen, ktorý bol medzi pozvanými hosťami ako prezident jednej zo spoločenských organizácií spolupracujúcimi s rezortom obrany – Slovenským leteckým zväzom generála Dr. M. R. Štefánika.

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer,
autor, TASR

Kľúčové momenty histórie otvárame verejnosti

Za posledný viac ako rok Ministerstvo obrany Slovenskej republiky participovalo na organizácii či dokonca priamo zorganizovalo viacero významných kultúrno-spoločenských podujatí. Udialo sa tak v zmysle uznesení či podpory vlády

SR a ich hlavným motívom bolo uctiť si najdôležitejšie dejinné udalosti v histórii Slovenska. S cieľom venovať tradičným sviatkom patričnú pozornosť a dôstojne v zmysle programového vyhlásenia vlády SR otvoriť tieto sviatky širokej verejnosti. Dirigentskú paličku v tejto agende dostala do vienka riaditeľka kancelárie ministra obrany SR Karin Silberhorn.

Tolko „oficiálne komuniké“ k tomuto rozhovoru. Kto však Karin Silberhorn a jej tím z kancelárie ministra pozná, ten vie, že si príliš na oficiality nepotrpí, skôr ju zaujímajú fakty, čísla, dátumy, a predovšetkým kreatívne riešenia. Sama rada používa slovné spojenie – „musíme to vyštrn-gať“, aby to bolo tip-top a najväčších nepriateľom je čas. Lebo veci treba mať hotové už teraz a najlepšie na 120 percent. Postavou útlá, ale o to viac energická, rozhladená, ostrieľaná marketérka, ktorá si občas sama prizná, že má krátku zápalnú šnúru, dá do pozoru aj sto mocných chlapov, pripravila so svojim tímom podujatia, ktoré si vyslúžili verejnú pochvalu a prilákali desiatky tisíc návštevníkov.

Jednoduchá otázka, odkiaľ čerpáte čerstvé nápady, energiu...?

Zrejme sú za tým roky práce a skúsenosti v súkromnej sfére, kde som v tomto segmente marketingu pôsobila. Vždy však platí: základom úspechu je dobrý tím. Ak sa vám taký podarí dať dokopy a udržať ho, môžete si zatlieskať. Som rada, že my ho máme. Jeho súčasťou sú ľudia z komunikačného odboru, konkrétne z marketingu či tlačového oddelenia, ďalej z protokolu, jednotlivých zložiek ozbrojených síl, generálneho štábu, ľudia z úradu vlády, iných rezortov... Na nikoho nechcem zabudnúť, ale oni vedia. Pri organizovaní a logistickom zvládnutí podujatí sú toto jeho stabilné stavebné piliere.

Z čoho pramenilo, že sa rezort obrany rozhodol vlni zorganizovať oslavy SNP v doslova veľkolepom prevedení vrátane vojenskej prehliadky?

Spomínať a vážiť si našu históriu a najmä dejinné predely by mal každý Slovak a občan Slovenska. Rovnako tak rešpektovať odkaz ľudí, ktorí sa vzdali pohodlia a riskovali, pričom zďaleka nie všetci bojové nasadenie prežili. Súčasná vláda na to, že si budeme naše historické miľníky pripomínať naozaj dôstojne, pamätala už v programom vyhlásení vlády. Preto sme sa rozhodli zorganizovať oslavy pre všetkých a 29. augusta sa nám podarilo dostať do Banskej Bystrice cez 65-tisíc ľudí v jeden deň. Pomohli aj viaceré ďalšie rezorty, bezpečnostné zložky či spolupracujúce organizácie, takže všetko do seba zapadlo tak, že z toho bol perfektný výsledok. Vráťane skvelej vojenskej prehliadky, keď 2 793 vojakov s 266 kusmi pozemnej a vzdušnej techniky vzdalo poctu nielen prezidentovi a hlavnému veliteľovi OS SR Petrovi Pellegrinimu, podpredsedovi vlády a ministrom obrany SR Robertovi Kaliňákovi, náčelníkovi GŠ OS SR generálovi Danielovi Zmekovi a ďalším domácim a zahraničným VIP hosťom a desaťtisícim návštevníkom. No najmä viacerým ešte žijúcim priamym účastníkom Slovenského národného povstania. To, že sa nám po prvý raz podarilo zakomponovať do osláv SNP aj slávnostnú vojenskú prisahu vnímame ako ďalší dôležitý symbol navyše.

Mladí vojaci prisahali vernosť Slovenskej republike aj v Piešťanoch na oslavách 80. výročia konca vojny...

V tento symbolický deň nepochodovalo pred slávnostnou tribúnou iba 221 našich prisahajúcich vojakov, ale záverečný pochodujúci celok vôbec po prvý raz tvorili približne štyri desiatky stredoškôľakov, ktorí pricestovali zo Spojenej školy v Sečovciach. Duálne vojenské vzdelávanie, ktoré reálne robíme teraz od septembra, vnímame ako mimoriadne dôležité. Na jeseň to bude práve v Sečovciach, no od budúceho školského roka aj v ďalších stredných školách. Pokiaľ ide o samotné oslavy v Piešťanoch, bol to pre nás do značnej miery krok do neznáma. Také veľké podujatie tam ešte rezort obrany nikdy v histórii neorganizoval. Už približne dve desaťročia tu nesídlí ani vojenská posádka a aj tunajšie vojenské múzeum máme v rekonštrukcii. No napokon sa však ukázalo, že to vôbec nebola chyba. Naopak. Skvelou odpoveďou bolo 35-tisíc návštevníkov, ktorí mali k dispozícii 640 organizátorov a nápomocných bolo tiež 875 profesionálnych vojakov. Podujatie zaznamenalo aj mimoriadny mediálny záujem – akreditovalo sa až 135 zástupcov médií, vrátane viacerých zo zahraničia a množstvo pozvaných hostí vrátane vyše stovky veľvyslancov iných krajín. Na ukážkach vojenskej techniky a historických rekonštrukcií sa predstavilo 300 účinkujúcich vrátane členov klubov vojenskej histórie. Návštevníci ocenili aj kultúrny hudobný program a desiatky prezentačných

Vážiť si našu históriu a hlavné dejinné predely by mal každý občan Slovenska.

či gastro stánkov. Pre nás bola jedným z ťažísk prehliadka vojenskej techniky a vycvičenosti ozbrojených síl. A to, že súčasťou všetkých väčších, ale aj viacerých menších podujatí podobného typu je regrutačné stredisko aj so svojimi informáciami, je samozrejmosťou.

V réžii Kancelárie ministra je aj usporiadanie 80. výročia Karpatsko-duklianskej operácie. Deň s ozbrojenými silami, ale aj Vojenský čin roka...

Karpatsko-duklianska operácia sa konala na Dukle a vo Svidníku a tento scenár zorganizovať to na dvoch miestach sa nám osvedčil. Kým na Dukle sme si s ľuďmi pripomenuli slávnostný akt tejto významnej operácie našich dejín, vo Svidníku v parku pri múzeu sme pripravili celodenný program pre rodiny s deťmi. Na oboch miestach bolo zhruba 25-tisíc ľudí, zažili mnoho krásnych momentov, koncerty hudobných skupín, spoznali históriu, čím sme kus histórie priniesli aj na východné Slovensko. Deň s ozbrojenými silami v Brezovej pod Bradlom bol v úzkej spolupráci s Generálnym štáбом OS SR, za čo im patrí veľké ďakujem. Spolu sme vytvorili jedinečné miesto, kde návštevníci videli dynamické i statické ukážky ozbrojených síl, spoznali ich výnimočnú prácu a stretlo sa to s veľkým ohlasom u ľudí.

Z poverenia ministra obrany ste boli za jeho kanceláriu tímlíderkou organizačných štábov týchto veľkých podujatí. Nevnímali ste tieto veľké výzvy tak trochu s obavami či stresom, ako to dopadne?

Nehovorme o zľaknutí, ja mám výzvy rada. No isto, popri tom, že to bola pre mňa veľká česť, bola to aj obrovská

zodpovednosť. Všetci sme však do toho išli už vlni pri SNP s veľkou pokorou, rovnako aj veľkým zanietením. Aj preto sme potom asi dostali dôveru pri organizovaní 80. výročia Karpatsko-duklianskej operácie či 80. výročia víťazstva nad fašizmom. Všetky tieto podujatia sprevádzali prísne bezpečnostné opatrenia, a preto sme úzko spolupracovali nielen s Vojenskou políciou, ale aj s ministerstvom zdravotníctva a ministerstvom vnútra, konkrétne s Úradom na ochranu ústavných činiteľov, policajným i hasičským zborom. To, že mali podujatia veľký úspech je aj zásluhou našej úzkej kooperácie a preto im treba za ich nasadenie a prácu poďakovať.

A, pravdaže, aj júlových cyrilo-metodských osláv na Devíne...

V areáli Devína sme pre návštevníkov vytvorili historické miesto s nádychom minulosti, ľudových remesiel, zvykov a tradícií. Súčasťou boli ekumenické bohoslužby, divadielka pre deti, vojenská hudba, vystúpenie Sama Tomečka a skupiny Milujem Slovensko Band, prednášky etnologičky Kataríny Nádaskej aj s Idou Rapaičovou, ako aj kluby vojenskej histórie a, pravdaže, naši regrutační dôstojníci a poddôstojníci, ktorí návštevníkom ozrejmovali predovšetkým možnosť prihlásiť sa do novobudovaných Národných obranných síl. Hostia tiež ocenili kyvadlovú dopravu z dvoch miest v centre či na okraji Bratislavy, ktorá sa nám osvedčila už v Piešťanoch. Aj preto, lebo samotné centrálné hradné nádvorie, kde sa konal galaprogram, nie je veľmi veľké, galavečer sme prítomným návštevníkom sprostredkovali prostredníctvom LED obrazovky, všetci ostatní si ho mohli pozrieť prostredníctvom priameho prenosu doma pri televízno-

roch. Poďakovanie patrí desiatkam vojakov, ktorí pomáhali s organizáciou a zabezpečením. Najlepšou vizitkou bolo vyše 10-tisíc návštevníkov počas celého dňa. Každý si odniesol aj menší darček a som presvedčená, že takéto podujatia majú v našom kalendári zmysel, hoci sa to mnohí snažili očierniť a zneužiť na politický súboj.

Zvládnutá organizácia je polovicou odpovede na to, prečo cyrilo-medodské slávnosti na Devíne boli tento rok prvý raz v réžii ministerstva obrany. A tá druhá polovica?

Ak je jedným z ťažiskových atribútov ozbrojených síl vlastenectvo, ktoré majú vojaci nielen v sebe, ale ho svojou činnosťou a príkladom podnecujú a šíria, je len málo takých autentických sviatkov národnej identity, historického povedomia a vlastenectva, ako sviatok Cyrila a Metoda. Títo dvaja synovia vojenského dôstojníka k nám na územie vtedajšej Veľkej Moravy priniesli veľké posolstvo viery, vzdelanosti či jazyka, ktoré je dodnes významnou súčasťou našej DNA. Ako štát si ho veľmi vážime a dali sme to najavo aj prostredníctvom osláv, ktorých organizáciou bol poverený podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Komu za organizáciu týchto podujatí patrí poďakovanie?

Celému tímu z kancelárie ministra obrany, ako aj kolegom z generálneho štábu OS SR, ostatným vojakom a všetkým spolupracujúcim organizáciám. Boli to tvrdé skúšky, ale snažili sme sa s obrovským nasadením, aby bol výsledok čo najlepší. A verím, že návštevníci pre ktorých sa tieto podujatia organizovali si prišli na svoje a odniesli si nielen skvelý zážitok, ale aj kus poznania našej histórie a našich tradícií, teda na základoch, na ktorých stojí dnešná Slovenská republika.

Aké ďalšie podujatia plánuje rezort obrany?

29. augusta pozývame verejnosť na oslavy 81. výročia Slovenského národného povstania do Banskej Bystrice. Nebudú spojené s vojenskou prehliadkou, ako pri vlaňajšom okrúhlom výročí, ale budú opäť dôstojné, vlastenecké a pútavé – s programom pre všetkých, keďže si okrúhle výročie vzniku pripomína naše Múzeum SNP. Určite nás čaká v septembri Deň s ozbrojenými silami, v októbri 81. výročie Karpatsko-duklianskej operácie a začiatkom budúceho roka ďalší ročník úspešného projektu Vojenský čin roka. Ministerstvo obrany zároveň preberie záštitu nad leteckým podujatím RIDERS IN THE SKY, ktoré sa uskutoční v Prešove.

Pavol Vitko • Foto: Jakub Neubauer

Laugaricio: najviac prekvapili ozbrojené sily

Na 10. ročníku Tankových dní Laugaricio, ktoré sa 28. júna 2025 konali v Trenčianskych Stankovciach pod patronátom podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, sa prostredníctvom statických exponátov a dynamických ukážok predstavili tiež Ozbrojené sily Slovenskej republiky.

Mário Simeon

V prítomnosti prezidenta a hlavného veliteľa OS SR Petra Pellegriniho a náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka sa návštevníci mohli oboznámiť s modernizáciou našich ozbrojených síl napríklad prostredníctvom tanku Leopard 2A4, ľahkého tanku CV90120 či bojového vozidla CV9035. Na podujatí, ktoré sa na Slovensku etablovalo ako najväčšie stretnutie priaznivcov vojenskej histórie a dobovej vojnovnej techniky, zaujal popri hlavnej dynamickej ukážke ozbrojených síl aj showprogram Čestnej stráže OS SR a koncert Vojenskej hudby.

„Najviac a najmilšie nás prekvapili ozbrojené sily, ktoré už majú z Laugaricia pomaly riadne cvičenie. Veď ak predtým mávali len jednu generálku a po nej išli do dynamickej ukážky na ostro, teraz mali štyri dni riadne manévry s viacerými nácvikmi denne. Tomu zodpovedalo aj skvelé a efektné pre-

vedenie, aké tu ešte vojaci nemali,“ porovnal Mário Simeon, ktorý je spolu s otcom Mariánom Simeonom hlavným organizátorom podujatia. Tiež ocenil výrazný nárast počtu techniky ozbrojených síl, ktorej bolo cez stovku, pričom tej historickej boli približne dve stovky. Mimoriadne vyzdvihol aj profesionalitu a disciplinovanosť vojakov.

Tá disciplína bola u všetkých. Ak sa popri troch stovkách vojakov a 1 200 členov klubov vojenskej histórie či majiteľov vojenských historických vozidiel nestalo nikomu nič – a bez akéhokoľvek zdravotného incidentu ostalo aj rekordných 15-tisíc návštevníkov, je to tiež skvelá vizitka nášho podujatia.

„Keď vyššia účasť vojakov súvisí tiež so začiatkom činnosti Národných ozbrojených síl SR je to o to lepšie, pretože osobne poznám ľudí, ktorí sa na tankových dňoch motivovali k službe v samotných ozbrojených silách,“ uviedol M. Simeon. Veľmi ocenil aj účasť zahraničných vojakov z Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO dislokovanej na Lešti a americkú vojenskú kapelu.

„Z historickej techniky sme mali po prvý raz americké vojenské nákladniaky z prvej svetovej vojny a ťažký sovietsky tank IS-2, ktorý bol na Slovensku zrejme po prvý raz od druhej svetovej vojny. V areáli sme mali prvýkrát aj vojenský tábor z obdobia rímskeho cisára Marka Aurélia, pričom nápis Rimanov vytesaný v skale v Trenčíne označuje toto mesto ako Laugaricio – takže je to takto pekne prepojené aj s našim podujatím. A už len spomeniem fantastickú spoluprácu popri bratislavskom aj s Vojenským historickým ústavom Praha, ktorý sa nám tento rok predviedol s americkým tankom M60A1.“

Hlavnou témou tohtoročnej historickej ukážky bola porážka nacistov a stretnutie spojeneckých amerických a sovietskych vojsk pri meste Torgau, budúci rok to bude epizóda z oslobodzovania územia Slovenska Rumunskou kráľovskou armádou. M. Simeon tiež avizuje, že ich Laugaricio už neplánuje rásť čo do počtov, ale do kvality zázemia pre účastníkov a návštevníkov určite. „A ak sa ozbrojené sily predvedú tak skvele ako tento rok, nič viac si nemôžeme želať,“ dodal s úsmevom.

„V akej ste prišli uniforme, prečo ste sa touto formou rozhodli venovať vojenskej histórii,“ pýtali sme sa na Tankových dňoch Laugaricio. No a Slovákov sme sa spýtali aj to, či si vedia predstaviť, že by sa stali členmi Národných obranných síl SR.

Tomáš Šomodi

skladník, predseda klubu vojenskej histórie Var Dogs (Vojnoví psi), Topoľčany:

Náš klub som zakladal pred desiatimi rokmi, baví ma armáda, strelba, zbrane. Na Laugaricio som prišiel v uniforme vojaka 5. bataliónu

amerických jednotiek Rangers, ktoré sa počas vylodenia v Normandii vylodžovali na Omaha Beach. Keby som mal v poriadku kolená, na vojaka sa iba nehrám, ale už dávno som v armáde. Mám za sebou viacero operácií, ale ak by som bol na nejakú pozíciu aj tak vhodný, budem vážne uvažovať. A ak nie, aspoň budem národné obranné sily propagovať, lebo určite som za to, aby fungovali.

Michal Bučko

rušňovodič, Hlohovec:

V našom Klube vojenskej histórie Západ chodíme na ukážky druhej aj prvej svetovej vojny, venujeme sa viacerým vojskám a ja som aktuálne vojakom Červenej armády.

Malinová farba na lemovke náplecníkov značí, že som príslušníkom pechoty, som v hodnosti vojak a ide o uniformu vzor 1943. O národných obranných silách som počul zatiaľ ešte veľmi málo, ale už dávnejšie som uvažoval, že sa pridám k dobrovoľným zálohám, takže si to idem poriadne naštudovať a je dosť možné, že poviem áno.

Jaroslav Pleva

policajt na výsluhovom dôchodku, Trenčín:

Prišiel som v uniforme vojaka bývalého Sovietskeho zväzu z bojov v Afganistane v 80. rokoch minulého storočia. Keďže mám priateľov až na Sibíri, je to originál z ľanu, v zime hreje, v lete chladí. Mám vzťah k histórii, v našom klube Ľahká protitanková brigáda Glasnák zbierame techniku, sovietske a americké vozidlá a ďalšie vozidlá z krajín NATO najmä z obdobia studenej vojny. No a na tie národné obranné sily už azda nemám roky. Zatiaľ je to len v plienkach a málo o tom viem. Záleží od podmienok. Možné je všetko.

Jaroslav Cabuk

Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra SR, Bratislava:

Do svojej zbierky som za ostatných desať rokov zohnal približne pol stovky vojenských uniforiem, no do Trenčianskych Stankoviec som sa aj s priateľkou rozhodol prísť tak trochu naľahko. A to v podobe talianskeho partizána z konca druhej svetovej vojny z organizácie CLN. Tá zastrešovala viaceré politické strany od komunistov až po kresťanských demokratov. Národné obranné sily sú dobrý nápad a verím, že zaujmú veľa mladých ľudí, tak ako zaujali aj mňa. Rozhodujem sa, nič nevyklúčujem.

Klaudia Kubačková

Hospodárska správa Ministerstva obrany SR, Bratislava:

Ja mám tých uniforiem podstatne menej, ale teší ma, že s Jarkom nás spája aj takýto záujem. Národné obranné sily sú ešte veľmi čerstvá vec. Vôbec nie som proti. Ak sa mi bude chcieť, tak pôjdem. Bola by to fajn skúsenosť.

Strel'ba v ušiach a vrtuľníkový vietor vo vlasoch

S generálmajorom Ivanom Balogom, veliteľom pozemných síl, ktoré mali na Laugariciu z OS SR najviac vojakov, sme sa rozprávali o zmysle, cieľoch a benefitoch tejto účasti.

Aká ťažisková myšlienka charakterizuje účasť vojakov pozemných síl na podujatiach ako je Laugaricio?

Hlavnou úlohou účasti pozemných síl na podujatí, ktorého organizátor sa zameriava najmä na vojenskú históriu, je možnosť využiť prítomnosť širokého spektra publika na prezentáciu spôsobilostí profesionálnych vojakov pozemných síl ako rozhodujúcej zložky ozbrojených síl pri ovládaní zbraňových systémov počas plnenia taktických aktivít. Táto forma je najlepším spôsobom ako priblížiť náročnú službu v pozemných silách v kontexte rôznych odborností od plnenia úloh prieskumu s využitím dronov, zoskok padákom alebo zlaňovaním z vrtuľníku, po palebnú podporu, ženijné zabezpečenie, rchbo prieskum, vykonávanie manévru peši alebo s technikou až po boj v zákopoch. Diváci môžu vidieť, čo je dennou náplňou práce vojaka pozemných síl a s akou technikou cvičí.

Čo bolo jadrom prezentácie tohtoročnej účasti?

Najväčším pútačom z pohľadu predstavenia pozemných síl bola jednoznačne dynamická ukážka celého spektra spôsobilostí pri vedení bojovej činnosti vo veľmi úzkom kontakte s publikom, keď diváci mali možnosť byť v deji priamo, čo vo väčšine podujatí nie je možné z organizačných dôvodov. Byť niekoľko metrov od bojovej techniky, postupujúcich vojakov vedúcich strelbu až po cítenie vetra z rotora vrtuľníka, je pre divákov nezabudnuteľný zážitok, čo na záver odmenili potleskom ako uznanie náročnej práce príslušníkov pozemných síl. Hlavnú úlohu v dynamickej ukážke mali príslušníci 22. prieskumného pluku a 13. mechanizovaného práporu za riadenia príslušníka veliteľstva pozemných síl plukovníka Martina Ocilku.

V popredí podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák s prezidentom a hlavným veliteľom OS SR Petrom Pellegrinim, vedľa nich veliteľ pozemných síl genmjr. Ivan Balog a zakladateľ Tankových dní Laugaricio Marian Simeon

Záujem bol aj o statickú ukážku vystavených zbraní a techniky vrátane partnerov z mnohonárodnej brigády dislokovanej v Centre výcviku Lešť a to jednotiek z Českej republiky, Španielska a Portugalska. Rovnako zaujímavé boli samostatné ukážky boja zblízka, činnosti EOD špecialistov a príslušníkov Vojenskej polície MO SR. Samostatnou ukážkou sa predviedli vozidlá CV-90 počas dynamickej jazdy v teréne. Musíme spomenúť aj mimoriadny záujem divákov o aktivity klubov vojenskej histórie pri organizovaní dynamickej ukážky až po ukážky života v táboroch spolu s dobovou výzbrojou a technikou.

Aká bola vaša účasť početná a prečo ste sa ju oproti minulým rokom rozhodli posilniť?

Pozemné sily v súčinnosti s ostatnými zložkami, hlavne s podporou 82. brigády spoločnej podpory a vzdušnými silami sa podieľali na aktivite vyčlenením viac ako 400 profesionálnych vojakov a približne 100 ks techniky a desiatkami ručných zbraní a výstroje. Náročná činnosť pri zabezpečení ubytovania, stravovania parkovej služby a chodu tábora v civilnom priestore spolu s koordináciou aktivít organizátora podujatia bola zvládnutá najmä zásluhou riadenia príslušníkmi veliteľstva pozemných síl plukovníkom Marekom Krchňavým a majorom Petrom Vavříkom.

Poznatky a zhrnutie výsledkov z tohto roka?

Ukončený 10. ročník hodnotím z pohľadu pozemných síl za veľmi úspešnú prezentáciu na verejnosti pri účasti viac ako 15-tisíc divákov. Verím, že ukážka toho, kto je príslušník pozemných síl, čo denne vykonáva, aká je jeho náročná úloha v prvom slede bojových aktivít zvýšila podporu verejnosti pri chápaní potreby modernizácie s cieľom zvýšiť bojový potenciál, ale aj chrániť životy a zdravie vojakov pri plnení úloh obrany Slovenskej republiky.

Využitie možnosti prezentácie jednotiek zahraničných armád dislokovaných na území SR je jedinečná možnosť komunikácie so širokou verejnosťou a vysvetľovaním poslania našich príslušníkov na našom území. Rovnako pozitívne hodnotím aj účasť stredných škôl počas príprav podujatia v rámci projektu PONOŠ.

Plánujete na budúci rok účasť aj na iných podobných podujatiach?

Budúci ročník je predovšetkým otázkou súčinnosti organizátora s rezortom. Pozemné sily sú pripravené participovať podľa plnených úloh a dostupnosti techniky. Určite bude koordinovaná účasť aj zahraničných partnerov dislokovaných na území SR. Pozemné sily participujú na viacerých menších či väčších podujatiach po celom Slovensku a v zahraničí. V minulom roku sme absolvovali viac ako 240 aktivít na verejnosti a v tomto roku len za prvý polrok je to už viac ako 130 podujatí, kde širokej verejnosti prezentujeme kapacity a spôsobilosti pozemných síl OS SR.

Spanilá jazda za gymnazistu Adama

Bojovať proti Hitlerovi, za demokraciu, to bol už na začiatku vojny cieľ gymnazistu Adama Adamovica z Bošáče. Splnil si ho, aj keď necelý mesiac pred porážkou fašizmu padol.

„Tankové dni Laugaricio majú viacero sprievodných akcií a naša Spanilá jazda je poutou všetkým, ktorí nasadili svoje životy v boji proti fašizmu, pričom prostredníctvom Adama Adamovica si pripomínáme najmä náš západný odboj“ vysvetlil Roman Juráš, organizátor. Už po šiesty raz sa z Trenčianskych Stankoviec do Bošáče vydalo vyše tucta historických vojenských vozidiel. Pred budovou Obecného úradu motoristi spolu so starostom Jozefom Mihalom (prvý sprava, po jeho pravici R. Juráš) v rámci pietnej spomienky zavesili pod pamätnú tabuľu Adama Adamovica symbolický veniec.

A kto bol vlastne Adam Adamovic? Ako študent trenčianskeho gymnázia (na portrétnej fotografii) odišiel tajne z domu a podarilo sa mu dostať cez Balkán a Blízky východ do Francúzska. Tu sa v roku 1940 zúčastnil na obranných bojoch. Bol medzi takmer štyrmi tisíckami čs. vojakov (z nich bolo asi 660 Slovákov), ktorých evakovali do Veľkej Británie. Mladý, prenikavo inteligentný muž, ktorý popri nemčine a francúzštine ovládal aj angličtinu, skončil v marci 1942 dôstojnícku školu medzi päťtinou najlepších. V pozícii zástupcu veliteľa 2. čaty sa v septembri 1944 spolu s 1. čs. obrnenou brigádou vylodil vo Francúzsku, kde čs. jednotky bojovali až do konca vojny o nemeckú pobrežnú pevnosť Dunkerque.

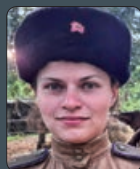
„Taká guráž, odvaha a statočnosť si naozaj zaslúži našu úctu,“ zdôraznil Roman Juráš, ktorý sa do Bošáče priviezol na svojom štábnom anglickom vozidle Humber FVD, ktoré využívali aj vyšší dôstojníci 1. čs. obrnenej brigády (stojí v pozadí). Do hodnosti podporučík menovali A. Adamovica 2. apríla 1944, keď už mal aj vyznamenania Za zásluhy 1. stupňa a Za chrabrosť pred nepriateľom. Keď sa na čele svojej čaty 11. apríla 1945 zúčastnil útoku na továreň Filature pri Dunkerque, čs. rota so 148 vojakmi prišla o 11 padlých a 28 bolo zranených.

Adam už vedel, že jeho cieľ sa naplní a fašizmus bude porazený. Mal však aj druhý sen. Chcel sa vrátiť domov. Do oslobodenej vlasti. K svojej rodine. Keď zomieral, bol pri ňom spoluvojovník Alois Wollman, pred vojnou vysokoškolák v Brne. Podľa jeho svedectva posledné slová 23-ročného Adama boli: „Pozdrav mamku...“

„Na pamiatku nášho rodáka Adama a všetkých, ktorí padli v boji proti fašizmu,“ povedal starosta Jozef Mihala a všetkých účastníkov Spanilej jazdy, ktorí nešoférovali, ponúkol symbolickým pohárom bošáckej slivovice.

Pavol Vitko

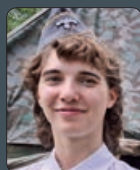
Foto: autor, Jaroslav Cabuk, Radovan Stoklasa, TASR

Andrea Ondrášková

operátorka výroby, Melčice – Lieskové:

V Klube vojenskej histórie Západ sa venujem najmä sovietskej vojnovnej pechote. História ma zaujíma vždy, aj napriek tomu, že som nemala rada dejepis. Na tankových dňoch som sovietskym kozákom a sprevádzajú ma koníky Špás a Kofy. A národné obranné sily? To naozaj nie. Mne to takto stačí.

Soňa Kovárová

študentka hotelovej akadémie, Stupava:

Vždy ma bavil dejepis a chcela som túto záľubu zdieľať spoločne, preto som rada, že ma berú medzi seba v bratislavskom KVH Feldgrau. Mám na sebe uniformu nemeckej pomocníčky – spojárky z druhej svetovej vojny. Postupne si skladám aj uniformu príslušníčky 1. československého armádneho zboru v ZSSR – a tiež budem spojárka. A tá domobrana? Fúúú, asi nie. Na prezentáciu vojenskej histórie sa cítim, lenže naozaj? To by bolo na mňa zrejme priveľa...

Matúš Lička

pracovník v obchodnej spoločnosti, Bratislava:

Som tu za SAS, teda Special Air Service, čiže špeciálnu britskú jednotku, ktorá začala svoje pôsobenie v Afrike v roku 1941 a sústreďovala sa na diverzné akcie v tle Nemcov a Talianov. Na Laugaricio chodím s kamarátmi od prvého ročníka, začínali sme s bojmi v bývalej Juhoslávii. A moja participácia v národných obranných silách? Predstaviť si to viem, ale ešte o nich nič neviem. Musím sa poriadne oboznámiť so systémom, pošlite mi informácie, prosím.

Josef Huvar

opravár poľnohospodárskych strojov, Kroměříž:

Vidíte na mne kapitánsku uniformu Československej ľudovej armády z rokov 1951 až 1957. Venujem sa viacerým armádam a často chodím na rôzne vojenské historické podujatia podobného typu. Rád porovná, že v česko-slovenskom priestore je aktuálne Laugaricio najväčšie a zároveň najlepšie.

David Majer

študent práva, Šamorín:

Od celkom malého chlapca ma vojenská história zaujíma, no na podobnom podujatí som po prvý raz. Ešte neúplnú mám uniformu československej ľudovej armády zo 60. rokov a tiež vojenskú sovietskú, takže som v tej, ktorú mám kompletnú – čiže ide o zbrane SS. A vaša ďalšia otázka? Najskôr musím doštudovať...

Jaroslav Fussek

pracovník v automobilovom priemysle, Trebišov:

V Klube vojenskej histórie Gvardia Vranov nad Topľou som od roku 2011, zaoberáme sa najmä sovietskou armádou, ale ja robím hlavne

11. peší prápor Východný z bojov o Tobruk. V tejto uniforme v hodnosti desiatnik som aj tu. História ma baví a rád o nej hovorím aj iným vrátane mojej dcéry. Na Laugaricio mám aj britskú motorku BSA Birmingham z roku 1942, akú používala naša 1. čs. obrnená brigáda, ktorá bojovala o Dunkerque. To je moja druhá doména. Bol som s ňou v Holandsku, Belgicku, Normandii či v Čechách. Náš západný odboj, to nebola veľká armáda, ale jej odkaz je o to väčší. Je mi cťou reprezentovať naše dejiny. A Národné ozbrojené sily? Mám ešte málo informácií, ale vôbec to nevyklúčujem, podumám...

Pozorovací let nad Bosnou

V rámci Zmluvy o otvorení neba (ZON) sa 23. – 27. júna sa v spolupráci Turecka a Slovenska v súlade so závermi Konzultatívnej komisie otvoreného neba (KKON) uskutočnil medzinárodný pozorovací let nad územím Bosny a Hercegoviny. Pozorovacie lety predstavujú dôležitý nástroj na budovanie transparentnosti, bezpečnosti a vzájomnej dôvery medzi zmluvnými štátmi.

Lietadlo Casa CN-235M-100 tureckých vzdušných síl bolo vybavené certifikovanou zobrazovacou technológiou ZON. Trasa v celkovej dĺžke 806 km viedla ponad severovýchodnú a centrálnu časť Bosny a Hercegoviny. Slovenské verifikačné centrum, ktoré je organizačnou súčasťou Sekcie obrannej politiky Ministerstva obrany SR, sa aktívne podieľalo na plánovaní a realizácii misie. Na základe dlhodobých rokovaní sa Slovensku podarilo získať aktívnu kvótu nad územím Bosny a Hercegoviny, o ktorú malo záujem aj Turecko, ktoré zvyčajne vykonáva pozorovacie lety samostatne. Dohoda o spoločnom lete ako rovnocenní partneri predstavuje významný diplomatický aj operačný krok.

Pozorovanie realizovali traja slovenskí experti a päťčlenná turecká posádka. Slovenská republika týmto letom vykonala prvý ostrý pozorovací let od roku 2020. Cieľom bolo získať snímky a dáta zo záujmových oblastí ako vojenské výcvikové priestory a strategické objekty, ktoré budú analyzované podľa štandardov ZON. Získané údaje podporia verifikáciu vojenských aktivít a prispievajú k posilneniu bezpečnosti a stability v regióne. Účasť slovenského tímu bola potvrdením jeho vysokej odbornosti, schopnosti efektívne pôsobiť v multilaterálnych tímoch a odhodlania Slovenskej republiky aktívne prispievať k medzinárodným mechanizmom dôvery a transparentnosti.

Text a foto: kpt. Samuel Olekšák

Aj bakalári promovali

V Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika Liptovský Mikuláš slávnostne odovzdali bakalárske diplomy absolventom 1. stupňa vysokoškolského štúdia. Diplom o ukončení štúdia si

z rúk rektora brigádneho generála Aurela Sabóa prevzalo 71 študentov. Úspešne ukončili štúdium v študijných programoch Bezpečnosť a obrana štátu, Elektronické zbraňové systémy, Vojenské spojovacie a informačné systémy, Zbraňové systémy, zbrane a ich časti. Súčasťou promócií bolo aj udelenie ocenení najúspešnejším študentom. Mimoriadne štipendium a vecný dar za vynikajúce študijné výsledky získali Pavol Kubica (študijný program Bezpečnosť a obrana štátu), Marek Caban (Elektronické zbraňové systémy), Lucia Filová (Vojenské spojovacie a informačné systémy) a Filip Duchoň (Zbraňové systémy, zbrane a ich časti). Slávnosť vyvrcholila udelením akademického titulu doktor majorovi Martinovi Bakičovi, ktorý úspešne ukončil tretí stupeň vysokoškolského štúdia v študijnom programe Bezpečnosť a obrana štátu.

► Rokovania štátneho tajomníka

Štátny tajomník Igor Melicher diskutoval s francúzskymi senátormi o aktuálnych strategických výzvach a obrannej politike, postavení a úlohách v rámci NATO a možnostiach posilnenia bilaterálnej spolupráce najmä v oblasti obrany. „Zhodli sme sa na potrebnom posilnení európskeho obranného priemyslu, ako aj na rozšírení vzájomnej spolupráce v podobe obchodu, cvičení a vzdelávania,“ povedal štátny tajomník Igor Melicher. Igor Melicher rokoval tiež s viceguvernérom Rozvojovej banky Rady Európy Tomášom Bočekom o možnostiach financovania rôznych projektov.

► Pocta legionárom v Darney

Štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič si vo francúzskom Darney pripomenul udalosť z roku 1918, keď tu Československá brigáda slávnostne zložila prisahu a z rúk francúzskeho prezidenta

Raymonda Poincarého prevzala praporek 21. čs. strelčského pluku. V mene ministerstva obrany vyjadril hlbokú úctu Francúzsku a všetkým, ktorí sa pričinili o vznik našej štátnosti.

► Kadetov vystriedali deti

Krátko po bakalárskych promóciách sa priestory Akadémie ozbrojených síl rozozvučali detskými hlasmi.

Detská univerzita AOS sa začala 11. júla slávnostnou imatrikuláciou 56 malých študentov, ktorí sa na niekoľko dní stali súčasťou skutočného univerzitného života. Odštartovali hodinou vojenskej angličtiny, prednáškou o výstroji vojaka, neskôr si vyskúšali súťaž, prenos zraneného, pozreli si prezentáciu vojenskej techniky špeciálov z Jamníka či špeciálnych jednotiek zo Žiliny. Úvodný program pokračoval geocachingom, strelbou z ručných zbraní a taktickou hrou v areáli akadémie.

► Deti, technika, hry

Rozcvičky, stretnutie s vojenskou políciou a cvičenými psami – výbušnármi, orientácia v teréne, návšteva EKO-parku aj vzdávanie úcty štátnej hymne – to je len niekoľko bodov z programu týždňového denného letného tábora pre deti príslušníkov 12. mechanizovaného

práporu v Nitre. Poručíčka Júlia Soroková, major Peter Dragijský, nadrotmajster Ruslan Kravčenko a ich spolupracovníci pripravili pre pol stovky detí tiež prednášku zdravotníkov, ukážky vojenskej techniky, loptové hry, zážitkové učenie angličtiny aj skákací hrad.

Navádzači v Paríži

Príslušníci 2. brigády vzdušných síl Zvolen sa zúčastnili na prestížnej konferencii, ktorá sa konala v rámci podujatia Paris Air Show v Le Bourget.

Konferencia sa zamerala na výcvik špecialistov riadenia leteckých operácií. Operátori Ground-controlled interception (GCI) pomáhajú navigovať lietadlá a riadiť bojové akcie vo vzdušnom priestore. Konferenciu usporiadala francúzska organizácia Défense Conseil International (DCI), ktorá zabezpečuje výcvik pilotov, operátorov dronov,

príslušníkov navedenia vojenského letectva a technického personálu.

Druhá brigáda vzdušných síl Zvolen spolupracuje s organizáciou Défense Conseil International od roku 2008. Vďaka dlhoročnej spolupráci sa naši príslušníci môžu pravidelne školiť a zdokonaľovať v riadení vzdušných operácií. Na stretnutí v Paríži boli prí-

tomní aj zástupcovia Severoatlantickej aliance a mnohých krajín celého sveta vrátane oblastí ako Latinská Amerika, Ázia a blízky Východ.

Príslušníci 2. brigády vzdušných síl prezentovali priebeh výcviku operátorov GCI v podmienkach Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zdieľali skúsenosti s jednotlivými úrovňami odborných kurzov ako je základný kurz GRADE 3 a pokročilý kurz GRADE 2, ktorý vedie k vyššej úrovni odbornosti a vycvičenosti. Vrcholom kurzov ponúkaných organizáciou Défense Conseil International je GRADE 1 Expert, ktorý predstavuje riešenie maximálne náročných druhov vzdušných operácií. Príslušníci Défense Conseil International v diskusii vyzdvihli predpoklady operátorov GCI z 2. brigády vzdušných síl na úspešné zvládnutie tohto náročného kurzu.

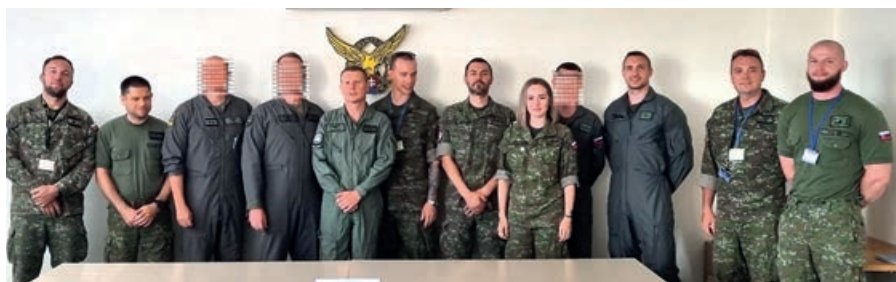
Slovenskí riadiaci, ako vôbec prvá zúčastnená krajina, predstavili svoje skúsenosti s online dištančným výcvikom, ktorý DCI ponúka. Kurz je finančne menej náročný a umožňuje trénovať aj najťažšie situácie. Náročnosť a podmienky týchto cvičení sa blíži k reálnemu riadeniu vzdušných operácií.

Na záver konferencie zástupcovia 2. brigády vyjadrili francúzskej organizácii DCI, ako aj českým a poľským kolegom poďakovanie za pomoc pri udržiavaní a rozvoji služby Ground-controlled interception, ktorá je nesmierne dôležitá pre obranu Slovenskej republiky.

..... Text a foto: 2. brigáda vzdušných síl

Vzniklo centrum navádzania

81. krídlo Sliač a 2. brigáda Vzdušných síl OS SR Zvolen spolupracujú pri nasadení modernej leteckej techniky generácie 4++.

Nákupom stíhačích lietadiel F-16 získali Ozbrojené sily Slovenskej republiky spôsobilosti, ktoré majú dosah na množstvo ich jednotiek. Generačný posun stíhacieho letectva sa azda najviac dotkne 2. brigády vzdušných síl (2.bVzS). Konkrétne sa to dotýka oddelenia navedenia letectva (ONL), známeho aj pod skratkou GCI (Ground Control Intercept). Stanovište GCI je miestom riadenia letovej prevádzky, kde pôsobia radaroví riadiaci bojového použitia (RRBP). Zabezpečuje:

- riadenie letov pohotovostných lietadiel,

- navádzanie vojenských lietadiel na vzdušné a pozemné ciele,
- výcvik pilotov F-16, L-39,
- plnenie úloh misií OCA (offensive) a DCA (defensive),
- navádzanie lietadiel na poskytnutie pomoci v stave núdze,
- posádkam lietadiel asistenciu pre návrat na letisko pristátia, asistenciu pri zvláštnych prípadoch počas letu,
- plnenie úloh v rámci EVA (Enhanced vigilance activity – NATO),

Rozsah pôsobnosti a činnosti je taký rozsiahly, že od 1. júla v 2. brigáde

vzdušných síl oddelenie navedenia letectva zaniklo a vzniklo centrum navádzania letectva (CNL).

GCI si bolo vedomé, že nákupom modernej leteckej techniky generácie 4++ sa veľmi rýchlo prejaví požiadavka na zabezpečenie adekvátnych služieb pre túto techniku. Preto Vzdušné sily Ozbrojených síl SR a 2. brigáda vzdušných síl od roku 2021 tvrdo pracujú na výcviku radarových riadiacich bojového použitia. V rámci výcviku využívajú ústretovosť zahraničných partnerov z Francúzska, Česka, Poľska a Spojených štátov. Radaroví riadiaci bojového použitia sú úplne pripravení na plné nasadenie lietadiel F-16 a teda podieľať sa na plnení záväzkov a úloh.

Spoločná príprava GCI a pilotov F-16 sa uskutočňuje už od návratu prvých pilotov z výcviku v Spojených štátoch. Aktuálne si zosúladujú získané vedomosti z výcviku GCI a z výcviku pilotov v USA. Len spolupracou a zdieľaním získaných poznatkov dokážu vzdušné sily čo najskôr plniť medzinárodné záväzky a úlohy v rámci zahraničného, ako aj domáceho krízového manažmentu.

TÉMA

Národné obranné sily

Národné obranné sily pomáhajú zvýšiť odolnosť Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti prostredníctvom vytvárania, udržiavania a navyšovania kapacít ozbrojených síl, dopĺňovaním ich záloh a zapojením do plnenia úloh v domácom krízovom manažmente. Príslušníci Národných obranných síl získajú nové spôsobilosti a zručnosti v oblastiach základných bojových zručností a odbornej prípravy špecialistov jednotlivých druhov vojsk.

Do akých záloh sa môžu záujemcovia prihlásiť?

- Operačné zálohy (plnia úlohy ozbrojených síl a úlohy krízového manažmentu v rámci jednotiek OS SR),
- Pohotovostné zálohy sú predurčené na ochranu kritickej infraštruktúry v krízovom období v rámci jednotiek NOS,
- Branné zálohy (jednorazový výcvik pre občanov bez vojenských skúseností).

Kto sa môže stať príslušníkom NOS?

Občan, muž alebo žena, ktorý má brannú povinnosť, dobrovoľne si predĺžil brannú povinnosť, alebo si ju dobrovoľne prevzal, občan s tzv. „modrou knižkou“, príslušník Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby alebo Národného bezpečnostného úradu a Finančnej správy.

Aké sú podmienky zaradenia?

Do Operačných, Pohotovostných a Branných záloh môže byť zaradený občan, ktorý:

- dosiahol vek od 18 do 55 rokov života a od 55 do 65 rokov života na výnimku,
- je zdravotne a psychicky spôsobilý,
- je bezúhonný,
- je spoľahlivý,
- má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- je občanom SR.

Na aké činnosti sa budú príslušníci NOS pripravovať?

Príslušníci záloh sa budú okrem iného pripravovať na plnenie úloh domáceho krízového manažmentu, odstraňovanie následkov krízových situácií (povodne, zosuvy pôd, požiare, havárie, následky po silných veterných búrkach a podobne) či už v mieste trvalého bydliska, ale v prípade potreby na celom území SR. V rámci prípravy získajú oprávnenia na potrebnú vojenskú a civilnú techniku, vodičské oprávnenie, kurzy manipulácie a použitia zbrane, špecializačné a odborné kurzy na použitie rôznych logistických strojov a zariadení. Okrem toho sa vyškolia na ovládanie zbrane a vojenskej techniky, naučia sa spôsoby prežitia v prírode, základy sebaobrany a schopnosť plniť úlohy v kolektíve.

Aké peňažné benefity ponúkajú NOS?

- motivačný príspevok pre Operačné a Pohotovostné zálohy vo výške 3 000 eur/rok (netto) za absolvovanie cvičenia raz v kalendárnom roku, motivačný príspevok pre Branné zálohy vo výške 1 500 eur/rok (netto) za absolvovanie cvičenia (14 dní),
- pomerná časť hodnotného platu,
- príspevok za zvýšenie odbornosti a kvalifikácie od 0 do 1 686 eur,
- príspevok za predĺženie záväzku od 0 do 3 371 eur,
- príspevok na štúdium na strednej škole alebo vysokej škole je podľa reálnych študijných nákladov,
- príspevok na zvyšovanie fyzickej zdatnosti a pripravenosti až 562 eur ročne, ak splní normy pohybovej výkonnosti,
- odmena od veliteľa pri OZ a PZ až do výšky 1 124 eur,
- náhrada cestovného za cestu na výcvik, plnenie úloh a späť.

Aké sú nepeňažné benefity?

- možnosť bezplatne absolvovať odborné a špecializačné kurzy,
- rekreačná starostlivosť podľa osobitného predpisu v zariadeniach MO SR,
- možnosť získať písomné potvrdenie, ktorým sa osvedčuje bezúhonnosť a spoľahlivosť žiadateľa a jeho zdravotná spôsobilosť používať služobnú zbraň na získanie skupiny C zbrojného preukazu,

- možnosť získať vodičské oprávnenie v autoškole MO SR,
- naturálne náležitosti, výstrojné súčasti, bezplatné ubytovanie, bezplatná strava počas výcviku a plnenia úloh.

Môžu príslušníci NOS prísť o sociálne a dôchodkové dávky?

Peňažné benefity za výcvik a plnenie úloh záloh sú vyňaté zo zápočtu na stanovovanie sociálnych a dôchodkových dávok, a tak nemajú vplyv na ich vyplácanie, nezaniká dôvod na ich poberanie, pričom v čase cvičenia alebo plnenia úloh v prospech ozbrojených síl nemôže byť občan vyzvaný, aby sa dostavil na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny alebo na inú štátnu inštitúciu. Nemôže byť postihovaný za to, že sa nedostaví a nemôže mu byť pozastavené vyplácanie sociálnych dávok alebo dávok v nezamestnanosti. Občan má len povinnosť túto účasť oznámiť úradom pred nastúpením na výcvik alebo plnenie úloh.

Aké záväzky predstavuje príslušnosť k NOS?

Príslušníci Operačných a Pohotovostných záloh sú povinní zúčastniť sa v roku 14 dní cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl plus 6 dní dodatočného výcviku najmä počas víkendov. Celkový záväzok cvičiť alebo plniť úlohy je maximálne 30 dní v roku.

Branné zálohy sú povinné odcvičiť 14 dní v kalendárnom roku.

Kedy budú cvičenia?

Termíny pravidelných cvičení budú zverejnené do 31. decembra kalendárneho roka na nasledujúci kalendárny rok. Cvičenie a pohotovosť si naplánuješ v spolupráci s veliteľom podľa svojich možností a kapacít OS SR.

Môžu byť v krízovej situácii príslušníci NOS povolaní?

Príslušník Operačných a Pohotovostných záloh môže byť v prípade krízovej situácie povolaný pri riešení živelných pohrôm, priemyselných havárií, teroristických útokov a podobne. V prípade plnenia úloh krízového manažmentu v rozsahu 30 dní v kalendárnom roku sa už príslušník záloh na pravidelné cvičenie nepovoláva.

Príslušník Branných záloh a príslušník Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby alebo Národného bezpečnostného úradu či príslušníci finančnej správy sa na plnenie úloh počas krízovej situácie nepovolávajú, zapojíť sa môžu na základe dobrovoľnej žiadosti.

A čo ich zamestnávateľia?

Zákomom je zarúčena ochrana pracovného miesta, rovnako náklady na mzdové náležitosti počas pracovného voľna sú zamestnávateľovi refundované. Ak si v evidencii uchádzačov o zamestnanie, počas výcviku a plnenia úloh si oslobodený od povinností vyplývajúcich zo zákonov. Súčasne ostávaš v evidencii bez zmeny, naďalej poberáš dávky v hmotnej núdzi a aktivačný príspevok.

KONTAKTNÉ INFORMÁCIE

➤ www.noska.s

☎ telefón 0960 960 960

✉ nos@mil.sk

Nastavenie a motivácia, rešpekt a uznanie

Veliteľ Národných obranných síl plukovník gšt. Ladislav Kisel oceňuje snahu cvičiacich a profesionalitu inštruktorov.

Podľa akej metodiky a s akým cieľom ste zostavovali štrnásťdňový výcvikový program Národných obranných síl?

Ťažiskom boli programy základných bojových zručností, ktoré sme prispôsobili zloženiu cvičiacich. Vieme, že v rámci dvoch týždňov nie je možné naplánovať celý rozsah základného vojenského výcviku, preto sa sústreďujeme na najdôležitejšie vedomosti a zručnosti, ktoré musí vojak zaradený do záloh ovládať. Prípravu prvého primárneho výcviku branných a pohotovostných záloh sme brali ako výzvu, ktorá nám nastaví základ pre budúcnosť.

Ladislav Kisel

Čo vojaci brali pozitívne a čo im, naopak, dalo najviac zabráť?

Možno je to len môj subjektívny pocit, ale celých 14 dní vnímali maximálne pozitívne. Výzvou bol pre niektorých denný režim. Nie každý je naučený vstávať o pol šiestej, hneď potom absolvovať rozcvičku a vzápätí sa celý deň riadiť pokynmi iných. Najviac zaujali asi strelecké nácviky z rôznych typov ručných zbraní, cenená bola aj zdravotná príprava a, pravdaže, okrem prežitia veľké uznanie si vyslúžila slávnostná príhoda. Zároveň ma teší, ako maximálne pozitívne boli ocenení inštruktori výcviku. To sme počúvali opakovane.

A čo horúčavy?

Počasie dokáže „spríjemniť“ výcvik aj vycvičeným profesionálnym vojakom. Našťastie extrémna vlna horúčav, ako aj silných búrok prešla ešte pred začiatkom výcviku, a tak výcvik v tridsaťstupňových teplotách niekedy vystriedaných letnými lejakmi bol ešte znesiteľný. Vojaci pochopili napríklad aj to,

Prečo ste sa rozhodli absolvovať výcvik v Národných obranných silách, čo vám dáva a čo berie?

Robert Kaliňák
podpredseda vlády
a minister obrany SR:
Zákon o Národných obranných silách sme nepripravovali na okrasu,

ale so zámerom, aby sme zvýšili obrannú odolnosť Slovenskej republiky – a mysleli sme to vážne. Samozrejme, snažil som sa ho s kolegami koncipovať tak, aby tie dva týždne, keď má človek dovolenku, prázdniny, alebo napríklad po dohode so zamestnávateľom pracovné voľno, neohrozili jeho kariéru. Zároveň aby boli do určitej

miery aj niečím, čo pripomína takzvaný sabatikal, pretože tu vás čaká spravidla niečo celkom iné, ako robíte bežne. Z tohto pohľadu ide o vec potrebnú a aj vec zaujímavú, takže máme šancu osloviť širokú verejnosť. A že som sa takto rozhodol prežiť čas svojho leta aj ja? Každý sa môže rozhodnúť stráviť čas svojho voľna podľa vlastného rozhodnutia – a ja sa len teším. Deň čo deň sme poriadne v pohybe, čo sa mi bežne vždy nepodarí. Či už sme urobili viac ako 15-tisíc krokov alebo výškovo nastúpali cez dvadsať poschodí – a, samozrejme, nie

iba v teniskách a tričku, všetko sú to veci, ktoré vám zlepšia kondíciu. Plus napríklad nácvik prvej pomoci bol naozaj neortodoxný, na niečo podobné som predtým nebol zvyknutý. Bol viac vojenského charakteru, ale jednoducho aplikovateľný aj v civilnom živote. Tiež som si overil ako som na tom v streľbe, v orientácii, topografii či samotnom fungovaní v teréne. Na konci dňa sa však zratúva to najpodstatnejšie – a to je tímová súhra. To, že všetci ťahajú za jeden povraz, že sa tu vytvorila skvelá partia a keď už nevládzeme, keď máme hoci aj odraté nohy do krvi, no keď chceme, aby tím dosiahol dobrý výsledok, tak sme schopní prekonať sami seba.

prečo inštruktori vyžadujú pravidelný pitný režim a aj vďaka tomu sme predišli nejakým výraznejším zdravotným ťažkostiam.

Príslušníci prípravy NOS mali štandardnú výstroj a výzbroj, alebo mali oproti iným vojakom vo výcviku niečo špeciálne, respektíve mali nejaké úľavy?

Nič špeciálne a žiadne úľavy. Snažili sme sa výcvik držať v intenciách toho, ako prebieha aj počas základného vojenského výcviku. Pravdaže, s istým prihliadnutím na vekové obmedzenia. Niektoré časové limity boli tomu prispôsobené. To je však pravidlom aj v rámci pravidelného ročného preskúšania fyzickej pripravenosti vojenských profesionálov. Dôležité bolo samotné nastavenie a motivácia účastníka výcviku. Nechcem, aby to vyznelo pateticky, ale bol som od počiatku veľmi príjemne prekvapený, ako k tomu pristúpili všetci dobrovoľníci, z ktorých väčšina naozaj nie je zvyknutá na drsnejšie podmienky denného režimu a výcviku. Zaslúžia si všetci náš obrovský rešpekt, lebo toto nebolo žiadny letný kemp.

Riešili ste napríklad aj dĺžku vlasov?

Toto naozaj nebolo našim cieľom, všetci sme si vedomí, že títo spoluobčania sa po dvoch týždňoch vrátia do svojho normálneho života. No zároveň musím s uznaním konštatovať, že absolútna väčšina prišla na výcvik upravená tak, ako sa od vojaka očakáva.

Už ste síce velili naši vojakom okrem Slovenska aj na misiách v Eritrei, v Afganistane či v Bosne a Hercegovine, ale také rôznorodé mužstvo, kde boli aj študenti, aj poslanci parlamentu, minister obrany či prezident republiky, ste ešte iste nemali. Ako ste ich dokázali zladíť?

Opäť budem asi pôsobiť príliš nadšene, ale bola to vynikajúca partia ľudí, ktorá dokázala oceniť to, čo sme pre nich pripravili. Pre mňa osobne to bola veľká česť byť pri tomto úvodnom takpovediac až dobrodružstve. Vďaka nasadeniu inštruktorov a skvele pripravenému logistickému zabezpečeniu, či už zo strany súčastí MO SR alebo OS SR, sa to vo finále zdalo byť skoro až jednoduché, aj keď až také jednoduché to zase nebolo.

Podľa čoho ste si vyberali vašich „výcvikárov“?

Skvelú prácu odvedol hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Imrich Fekete, ktorý napríklad výborným výberom veliaceho poddôstojníka NOS nadrotmajstra Juraja Hladkého položil základy vysoko erudovaného tímu. Inštruktori boli z tých najkvalitnejších, tiež vedľa naučiť. Výcvik viedli odborne, náročne, no bez preťaženia a najmä pri dodržaní maximálnej bezpečnosti.

Tobiáš Longauer
študent Akadémie
Policajného zboru:

Do tohto projektu som sa rozhodol zapojiť preto, lebo sa považujem za človeka, ktorý má rád Slovensko. Myslím si, že toto je veľmi dobrý spôsob ako Slovensku pomôcť. Pokúšame sa znovuvybudovať obranyschopnosť Slovenskej republiky a som presvedčený, že naše zálohy môžu byť veľmi esenciálne, ak by v prípade nutnosti boli nasadené. Zobralo mi to dva týždne voľna. Vyplatilo sa, máme pestrý program, každý deň sa naučím niečo nové – od záchranárstva cez streľby až po prežitie v lese.

Attila Végh
majster bojových
umení:

Mám kamaráta, ktorý slúžil vo vojenskej operácii v Afganistane a dodnes je profesionálnym vojakom – a aj on ma inšpiroval svojimi zážitkami. Keď som však ja dovŕšil vek na povinnú vojenskú službu, tak ju práve zrušili. Potom, ako som sa dozvedel o možnosti nastúpiť do NOS, hneď som sa rozhodol a som veľmi rád. Dáva mi to príležitosť spoznať nových ľudí a iný svet. Oboznámil som sa so strelnými zbraňami, viem ich rozobrať a zložiť, viem s nimi strieľať. Viem poskytnúť prvú pomoc. Disciplínu, tú

mám ako športovec v sebe, no nadchla ma tímová spolupráca. Veľmi ma to baví, inštruktori sú výborní. A čo mi to berie? Niekedy mi až zavadzia toľko vecí, ktoré mám na sebe. Som zvyknutý zápasiť takpovediac naľahko a tu je výstroj zložený z toľkých výstrojných súčastí, až som sa v tom spočiatku nevyznal. Navyše som zvyknutý, že keď sa najem, pravidelne si dám „šľofika“. A tu len čo dojem, musím si umyť ešus, aby som sa postavil do tvaru a pokračovať vo výcviku. Už sa stalo, že keď sme mali popoludní teoretickú prípravu, tak do mňa kolegovia drgali, aby som sa prebral. Ale to je všetko iba o zvyku, celé ma to veľmi veľmi baví.

Výcvik absolvoval aj váš syn. Museli ste ho prehovárať?

Vôbec nie. Už v minulosti chcel absolvovať dobrovoľnú vojenskú prípravu, ale nevyšlo to. Tento rok sa mu to hodilo aj do prázdninového programu. Som rád, že spomedzi študentov nebol sám.

Neprekvapil vás počet záujemcov?

Ten počet každým dňom rastie, je to naozaj veľmi dobré. Ako povedal minister obrany Robert Kaliňák aj náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko, radšej riešiť problém s nedostatočnou kapacitou výcvikových zariadení pre veľký počet uchádzačov, ako s nedostatočným počtom záloh.

Čo príslušníkov Národných obranných síl čaká v rámci ich nasledujúcich troch víkendových sústreďení?

Keďže tento projekt sa naozaj len rozbieha, bude to predovšetkým na veliteľoch vojenských útvarov, aby si premysleli, ako chcú pripraviť svoje operačné a pohotovostné zálohy. Mala by to byť predovšetkým odborná príprava.

A ako budú cvičiť v ďalšom roku?

Závisí to od druhu záloh. Tí, ktorí sú zaradení do operačných alebo pohotovostných záloh a neboli predtým profesionálnymi vojakmi, absolvujú druhú fázu primárneho výcviku. Ten bude nadväzovať na výcvik, ktorí absolvovali v tomto roku a to s cieľom upevniť získané vedomosti a zručnosti. Potom, samozrejme, nasleduje ďalšia odborná príprava u predurčených útvarov.

Kedy by boli povolaní takpovediac „naostro“.

Zákon 150/2025 presne stanovuje okolnosti povolovania vojakov v zálohe na plnenie úloh ozbrojených síl. To sa líši opäť od typu záloh. Kým s brannými zálohami, ktoré prechádzajú do ostatných záloh sa ráta naozaj až v krízových scenároch, operačné a pohotovostné zálohy môžu byť povolané už na zabezpečenie ochrany a obrany objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov, odstraňovanie následkov výnimočného stavu alebo núdzového stavu a riešenia mimoriadnych udalostí, zabezpečovanie verejného poriadku, či kontroly hraníc. Operačné zálohy môžu plniť ešte aj ďalšie úlohy ochrany objektov v správe MO SR.

Kedy pripravujete ďalšie výcvikové turnusy?

Výcvikový kalendár bude prispôbený záujmu o vstup do Národných obranných síl, ale vyzerá to tak, že nudiť sa určite nebudeme. Najbližší výcvik branných a pohotovostných záloh bude teraz v auguste, predpokladáme, že opäť na Tureckom Vrchu. Je predpoklad, že sa nám rozbehne aj výcvik operačných záloh v útvaroch OS SR.

Peter Krajčirovič
generálny tajomník
Služobného úradu
MO SR:

NOS je jedna z nových vízií ministerstva obrany, ktorá sa stáva realitou. Preto som si ju chcel vyskúšať. Skoro tridsať rokov sa pohybujem v bezpečnostnom prostredí a jednoznačne môžem povedať, že ide o úžasný projekt. Tiež som chcel zažiť aká bude náročnosť výcviku a ako ho budú vnímať ľudia, ktorí doteraz nič podobné nezažili. Som veľmi milo prekvapený aj z dvadsiatnikov, ale aj z o niečo starších päťdesiatnikov. Ozbrojené sily pre nás pripravili široký záber výcvikových tém, robia to

veľmi zaujímavou formou a azda 80 % je použiteľných aj v civilnom živote. Tento tréningový kemp vzbudzuje v ľuďoch vlastenectvo, vytvára priateľskú komunitu, takže moje očakávania to naplnia a, vážne – neprichádzam vôbec o nič.

Janka Vaneková
administratívna
pracovníčka,
Štáb strategického
plánovania GŠ OS SR:

Rozhodla som sa to vyskúšať. Pracujem nemálo rokov v prostredí profesionálnych vojakov, preto som chcela vedieť aké je to byť vo výcviku, v uniforme. Zobralo mi to iba

dva týždne dovolenky, nič iné. Nejde tu o to, či som žena, aký mám vek, ale je to o výzve – a hlavne o psychickej odolnosti. Keď sa už človek nastaví na tento systém, tak to ide. Myslím si, že by to mohol vyskúšať každý.

Nový zákon, nové predpisy

Garantom zákona č. 150/2025 Z. z., teda Zákona o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti, o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý upravuje vytváranie a fungovanie Národných obranných síl (NOS), je v rámci rezortu obrany Sekcia personálnych a sociálnych činností. Účinnosť nadobudol 1. júla 2025.

Generálny riaditeľ sekcie Martin Rímeš sa počas prípravy tohto vydania Obrany osobne zúčastňoval na pilotnom výcviku NOS, takže na naše otázky odpovedala Barbora Mičianová, riaditeľka odboru rozvoja ľudských zdrojov uvedenej sekcie, ktorá z poverenia riadi aj odbor mobilizácie a záloh OS SR.

Z čoho ste vychádzali pri kreovaní zákona?

Pracovnú skupinu tvorili najmä príslušníci sekcie personálnych a sociálnych činností, ako aj príslušníci iných zložiek MO SR, ktorí kreovali návrh zákona najmä na základe podkladov ministra obrany Roberta Kaliňáka. Hlavným ťažiskom prípravy zákona bol zámer zvýšiť odolnosť Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti. Len z malej časti sme využili predtým pripravenú novelu zákona najmä v oblasti brannej povinnosti.

Aké sú ťažiskové ciele?

Potreba reagovať na bezpečnostnú situáciu, na nutnosť zvýšiť počet vojenských záloh pripravených na obranu štátu a na potreby národného krízového manažmentu. Jedným

z cieľov bolo nahradiť chýbajúcu základnú vojenskú službu a súčasne odbremeniť OS SR od úloh v rámci národného krízového manažmentu. Ďalším zámerom bolo priblížiť vojenskú službu širšej verejnosti a tak získať ďalšiu náborovú bázu do OS SR najmä u mladých ľudí. Prijatý zákon zatriktívni výcvik záloh, umožňuje širšej skupine občanov nájsť si svoj spôsob zapojenia sa do uvedených činností, a to aj možnosťou výberu rôznych druhov záloh, ktoré majú odlišný spôsob výcviku, použitia, ale aj odmeňovania.

Vykonávacie predpisy tiež pripravovala vaša sekcia?

Áno, naša sekcia je aj hlavným tvorcom nových vykonávacích predpisov, ktoré vychádzajú z nových ustanovení zákona a ktoré spravujú fungovanie NOS. Pri ich spracovaní boli aplikované aj niektoré doterajšie skúsenosti z fungovania aktívnych záloh, avšak s tým, že ťažiskovo do nich boli zapracované výrazné zmeny a zámery nového zákona. Ako garant príslušného zákona bude naša sekcia NOS metodicky riadiť, pripravovať a meniť vykonávacie predpisy. V prípade požiadavky ministra obrany, respektíve na základe získaných skúseností pri aplikácii zákona a potrieb Ozbrojených síl SR, budeme tiež navrhovať príslušné novely zákona.

Barbora Mičianová bola na slávnostnej prísahe na Bradle podporiť aj svojho manžela Petra, plavebného inšpektora v hodnosti lodného kapitána z Dopravného úradu Ministerstva dopravy SR, ktorý už mal zo základnej vojenskej služby hodnosť slobodník

Martin Rímeš generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR:

Prihlásil som sa najmä preto, lebo som mal tú česť byť pri tvorbe príslušného zákona a chcel som si to vyskúšať na vlastnej koži. Vo svojich 52 rokoch som si chcel overiť v akej som fyzickej a psychickej kondícii – a teším sa, že zatiaľ to ide všetko dobre. Vráťane toho, že po dlhých rokoch v manažérskych pozíciách v civilnom sektore a teraz na obrane, som to teraz ja, kto prijíma rozkazy a snaží sa ich čo najlepšie vykonať. Nezaznamenal som nič, čo by mi tento výcvik zo-

bral. Naopak, priniesol mi hlavne nové kamarátstva. Veľa ľudí, ktorých som už poznal, teraz spoznávam v úplne iných polohách. Popri všetkom, čo sme sa tu naučili, oceňujem hlavne tímový duch.

Jakub Slašťan študent Univerzity Komenského:

Je to výzva, študujem medzinárodné vzťahy a bezpečnosť je ich podstatnou súčasťou. Berie mi to trochu zo spánku, osobne mám iný režim, nevstávam tak skoro, ale dá sa to postupne zosúladiť. Extrémne viac mi tento výcvik dáva. Zážitky, zručnosti a pohľad dovnútra ozbrojených síl.

Michal Kisel študent bezpečnostných a strategických štúdií Masarykovej univerzity v Brne: Rozmýšľal som už

dávnejšie, že by som absolvoval podobný výcvik, ale keďže predtým to bolo podstatne dlhšie, časovo mi to nevyhovovalo. Teraz je výcvik zhustený, trénujeme intenzívne a to mi sedí. Vždy som zastával názor, že mať schopnosti, ako ošetriť ťažko zraneného človeka, ako v rámci sebaobrany odzbrojiť útočníka či prežiť v sťažených podmienkach, trebárs v lese, k životným „skills“ patria.

Motivované srdcia obranných síl

Profesionálne pripravený výcvik prvej skupiny Národných ozbrojených síl sa začal oproti predbežným zámerom v dvojmesačnom predstihu vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch už 10. júla.

Pre januárovú Obranu podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák totiž uviedol: „Treba otvorene povedať, že budovanie aktívnych záloh v minulosti úspechom nebolo, takže sme v štádiu kreovania nových Národných obranných síl (NOS). Prijatie príslušného zákona odhadujem v prvom polroku roka a na jeseň by sme mohli systém otvoriť.“ No a na slávnostnej vojenskej prisaha na Bradle 20. júla minister obrany so zadosťučinením konštatoval: „Toto je bodka za snažením, ktoré trvalo viac ako rok. Keď sme pripravovali zákon, obávali sme sa, či stihneme pripraviť infraštruktúru. Lepšie je však stať pred takým problémom, ako keby sme sa stretli s nezáujmom. Takže ak po dvadsiatich dňoch od uvedenia zákona máme niekoľko tisíc záujemcov, ktorí nám poslali registračný formulár, pričom šesť stoviek sme už zvládli zaregistrovať, s pokojným svedomím to môžeme vnímať ako úspech.“

Profesionálne, férovo

„Bravčové karé s paradajkovou omáčkou a knedľou bol prvý a kuračí paprikáš s cestovinou posledný obed, ktorý pre príslušníkov NOS pripravili kuchári z 82. brigády spoločnej podpory. „V ostatnom období sa na Tureckom vrchu rekonštruje aj kuchynsko-jedáleňský blok, jedáleň je už hotová, ale

jedlo pripravujeme ešte v mobilnej kontajnerovej kuchyni,“ ozrejmil podplukovník Peter Blaho, veliteľ vyvedených vojsk a riadiaci cvičenia NOS. Skúsený náčelník odboru výcviku a vzdelávania 82. brigády, ktorý absolvoval misie v Bosne a Hercegovine aj v Afganistane a kariérny kurz v USA dodal, že jeho jednotka profesionálnych vojakov je rozdelená na dve skupiny: „Výcvikovní inštruktori sú z pozemných a špeciálnych síl, no a všetko od varenia cez ubytovanie, až po odvoz odpadov je v logistickej réžii našej brigády.“

„Štyri desiatky cvičiacich sú rozdelené do dvoch čiat a všetci majú budiček o 5.30. O šiestej je nástup na rozcvičku a 21.30 sa končí výcvikový deň večierkou,“ vytráňa zástupca veliteľa NOS plukovník gšt. Richard Király. Aj on bol vyslaný na Cyprus či do Afganistanu a vo veliteľských pozíciách si prešiel všetky úrovne od taktickej, operačnej až po strategickú. Velil ešte aj vojakom základnej služby. „Nedá sa to porovnať. Ak vtedy takzvaní základáci rukovali spravidla z donútenia a často podávali skôr chabé výkony, ľudia z NOS majú guráž, pozitívnu energiu a motivované srdcia. Tešia sa zo zdravotnej prípravy, maximálne sa sústreďia pri streleckej. Možno ani sami o sebe nevedeli, akí obratní dokážu byť v rámci sebaobrány. A viete čo je skvelé pre nás? Keď sme mali spoločnú besedu, najmä tí mladí nám otvorene povedali, že aj keď hľadali, nepodarilo sa im nájsť v rámci výcviku niečo negatívne, pretože je tu všetko nastavené profesionálne a férovo.“

História a budúcnosť

„Je mi nesmiernou ctou a naplnením životného sna, že dnes, pri Mohyle generála Milana Rastislava Štefánika sa môžeme stretnúť v takej významnej chvíli, ako je prvá slávnostná prí-

Zuzana Plevíková
poslankyňa

Národnej rady SR:
Už keď bol trojmesačný výcvik dobrovoľných záloh ma to zaujalo.

Vzhľadom na zamestnanie taký dlhý čas však neprichádzal do úvahy. No keď sme schvaľovali príslušný zákon o Národných obranných silách a naskytla sa možnosť prihlásiť sa, neváhala som ani minútu. Som tu aj preto, lebo môžem sama seba otestovať po fyzickej a psychickej stránke a tiež byť nápomocná iným v krízových situáciách. Zároveň si ako poslankyňa rada otestujem to, čo sme schválili. Výcvikové dni mi zobrali časť spánku. Môj biorytmus je nastavený na iné časy.

No o dva dni sa zladíte so systémom a vstávate o 5.30, aby ste o šiestej stihli rozcvičku, už relatívne v pohode. Benefitom, je už relatívne zlepšenie kondície, vidieť to aj na postave. Vyššia je tiež psychická odolnosť. A aspoň lepšie vidím, čo konkrétne robia vojaci. Inštruktori boli a sú fantastickí, veľký rešpekt. A sme úžasná partia. Nepozerať sa každý len sám na seba, povzbudzujeme sa, pomáhame si – skratka super.

Natália Verešová
dobrovoľná hasička,
momentálne
nezamestnaná:

Rozhodla som sa podporiť myšlienku tohto

projektu a zároveň motivovať aj ďalšie ženy a mladých ľudí, aby to išli skúsiť. Dáva mi to veľa nových skúseností. Skúšame a cvičíme nové veci, je to aj o zlepšení fyzickej kondície a psychickej odolnosti. Mne osobne to neberie nič, mám len dobré zážitky.

Richard Glück
poslanec
Národnej rady SR:

Chcem sa naučiť niečo nové. Nemyslím si, že som bol kedykoľvek

predtým lepšie poučený ako reagovať v situáciách ohrozujúcich zdravie a život. Chcem byť lepšie pripravený na akúkoľvek krízovú situáciu. Vnímam profesio-

saha primárneho výcviku Národných obranných síl,“ prihovril sa na Bradle účastníkom prisahy náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko. Premosť slávnu minulosť regiónu, ktorá patrí ku koreňom tradícií ozbrojených síl, čiže boje za národné sebaurčenie v rokoch 1848/49, generála M. R. Štefánika a tunajších príslušníkov čs. légii a ich zásluhy o našu štátnosť, ako aj významné partizánske skupiny počas druhej svetovej vojny s budúcnosťou našich ozbrojených síl, ktorej dávajú NOS mimoriadne silný impulz. „Ich vytvorenie a odstránenie problému s aktívnymi zálohami je pre odolnosť Slovenskej republiky esenciálne,“ zdôraznil. Poďakoval sa všetkým, ktorí stáli pri ich vzniku a realizácii prvého turnusu a vyslovil presvedčenie, že vojaci NOS si dni výcviku so sebou poniesú po celý život: „Vráťane toho, že ste sa dnes prostredníctvom prisahy zaviazali k tomu, že Slovenská republika vám nie je ľahostajná, že keď príde čas, budeme stáť bol po boku, plece pri pleci proti akémukoľvek nebezpečenstvu, ktoré by proti nám stálo.“

Stálo to za to

„Neviem čo je na tom zlé keď sa občan, v mojom prípade prezident, rozhodne vo svojom voľnom čase absolvovať tento výcvik. Odporúčam všetkým, ktorí ho kritizujú, aby sem na dva týždne prišli a možno potom prídu a podajú ruku, ospravedlnia sa alebo povedia klobúk dolu, stálo to za to,“ uviedol prezident a hlavný veliteľ OS SR. Peter Pellegrini dodal, že rôzne útoky najmä na sociálnych sieťach účastníkov NOS naopak zomkli: „Vytvorili sme skvelý tím, vzniklo tu veľa priateľstiev a je povzbudzujúce ako sa my, Slováci, ešte stále vieme dať dokopy, keď ide o dobrú vec.“

„Prvá úloha, ktorá ma čaká po návrate z tohto výcviku bude, aby som začal pracovať na obnove a modernizácii infraštruktúry v Martine a tiež musíme pokračovať s dobudovaním Tureckého vrchu tak, aby tunajšia kapacita výcviku NOS bola dvesto ľudí na jeden turnus,“ avizoval ešte počas svojho výcviku minister obrany Robert Kaliňák. Dodal: „Budeme pripravení vycvičiť ročne niekoľko tisícok žien a mužov. Budeme sa snažiť uspokojiť každého záujemcu. Je to pre nás záväzok aj česť a nasadíme na to všetky potrebné sily.“

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Radovan Stoklasa, Ivan Števko a autor

nalitu vojakov, ich disciplínu – a aj ja sa chcem podieľať na zvýšení obranyschopnosti SR. Takže tie dva týždne mi nezobrali nič a dali mi veľmi veľa.

Filip Loffay
advokátsky koncipient,
doktorand:
Keď vidíme ako sa dnes
vyvíjajú medzinárodné
vzťahy tak obranyschop-

nosť Slovenskej republiky už nemôže byť len vecou armády, ale podľa môjho názoru aj občianskej zodpovednosti. Preto som sa rozhodol prihlásiť. Musel som síce vystúpiť zo svojej komfortnej zóny a tiež nie som pánom vlastného času, musím sa podriadiť disciplíne a spoločným úlohám, ale práve aj v tom spočíva ten benefit.

Peter Pellegrini
prezident SR a hlavný
veliteľ Ozbrojených síl
SR:

Tento projekt je úžasný,
lebo umožňuje nie na
povinnej, ale na dobrovoľnej báze po-
silniť pripravenosť Slovenskej republiky

čeliť rôznym výzvam. Projekt národných obranných síl, zdôrazňujem obranných, vnímam aj preto mimoriadne pozitívne. Vzali mi možno trochu z môjho času, ale to je tak všetko a je to zanedbateľné oproti tomu, čo mi dali. Naučil som sa veľmi veľa vecí. To všetko máme v prípade potreby možnosť využiť v civilnom živote, v prípade nejakej katastrofy, živelné pohromy či pri potrebe pomôcť spoluobčanovi. Tiež oveľa zreteľnejšie vnímam službu a prácu ozbrojených síl. Priznávam, aj mňa samého trochu prekvapilo, čoho som aj v blízkej budúcnosti schopný a vnútorne ma to posilnilo. Odporúčam každému, človeka to posunie, zistí, aké sú jeho limity a ako ich môže posúvať ďalej.

Thajsko volí Gripen

Thajské letectvo sa rozhodlo nahradiť letku starších F-16A/B novými JAS-39E/F Gripen švédskej spoločnosti SAAB. Informáciu potvrdili Thajské kráľovstvo aj SAAB, ale dohodu o nákupe ešte nepodpísali. Thajsko v súčasnosti prevádzkuje aj letku starších Gripenov vo verzii C/D. Nové Gripeny porazili vo výbere konkurenta F-16 Block 70/72, ktorý Thajsku ponúkli Spojené štáty.

.....Jaroslav Cabuk • Foto: KNDS, Rafael, SAAB, USAF

Tucet jadrových F-35

Londýn uvažuje o rozšírení svojej letky multifunkčných bojových lietadiel F-35 až o dvanásť kusov verzie F-35A. Tie majú byť schopné niesť jadrové bomby B61 americkej výroby, čím chce Veľká Británia navýšiť počet nosičov jadrových zbraní. Jadrovo vyzbrojené F-35A sa tak po dlhej dobe stanú jedinými vzdušnými nosičmi jadrových zbraní, ktorými bude Spojené kráľovstvo disponovať. F-35C a ani Eurofighter Typhoon, ktoré v súčasnosti britské letectvo používa, jadrové zbrane nosiť nedokážu.

Raketomet pre Bundeswehr

Nemecká spoločnosť KNDS predstavila nový typ raketového delostreleckého systému MARS 3 (predtým známy ako EuroPULS). Výraznú novinku predstavuje použitie strely určenej na ničenie námorných cieľov Kongsberg Naval Strike Missile. Kým dosiaľ bola táto strela s doletom približne 300 km určená na odpaľovanie z lodí a lietadiel, MARS 3 umožňuje vôbec po prvýkrát odpáliť ju zo zeme. Systém môže niesť aj štyri strely Predator Hawk s doštelom taktiež 300 km, určené aj proti pozemným cieľom.

Izraelské PVO pre Rumunsko

Až 1,9 miliardy eur bude Rumunsko investovať do svojej protivzdušnej obrany v rámci objednávky systémov izraelskej spoločnosti Rafael – dovedna 24 batérií systému blízkeho dosahu Iron Dome a 17 batérií systému stredného dosahu Spyder. Výrazné množstvo systémov tak posilní už existujúcu sieť protivzdušnej obrany, ktorá sa skladá zo systémov americkej výroby MIM-23 Hawk a MIM-104 Patriot. Izraelské systémy porazili vo výbere protivzdušnej obrany nemecké systémy IRIS a francúzske systémy Mistral.

Rozšírenie flotily tankerov

Agentúra NATO Support and Procurement Agency (NSPA) objednala dva ďalšie tankovacie lietadlá A330 MRTT. Rozšírenie objednávky súvisí so vstupom Dánska a Švédska do programu MMF (Multinational Multirole Fleet), ktorý umožňuje členským štátom spoločnú prevádzku týchto tankovacích lietadiel. Vďaka Dánsku a Švédsku bude výsledný počet lietadiel A330 MRTT prevádzkovaných v rámci programu až dvanásť.

Lotyšsko kupuje húfnice

Lotyšské ministerstvo obrany podpísalo list o zámere objednať 18 kusov švédskeho delostreleckého systému Archer na podvozku 6×6. Švédske húfnice sa tak stanú prvými modernými delostreleckými systémami po boku pásových M109 v lotyšskej armáde po tom, čo svoje delostrelectvo modernizovalo aj Estónsko (húfnicami K9 a CAESAR) a Litva (húfnicami PzH 2000 a CAESAR). Všetky tri pobaltské krajiny tak budú disponovať kolesovými aj pásovými delostreleckými systémami. Lotyšsko a Švédsko prejavili tiež záujem vybudovať spoločnú delostreleckú jednotku, ktorá by používala práve švédske húfnice.

Obete varujú

Súsošie Jozefa Jankoviča Obete varujú v banskobystričkom Pamätníku – Múzeu Slovenského národného povstania je tichou pripomienkou nielen udalostí druhej svetovej vojny, ale aj normalizačných zásahov do kultúry a pamäti národa.

Platí staré známe: „Ak ľudstvo zabudne na svoju históriu, bude ju musieť prežiť znova.“

Súsošie túto pamäť uchováva. A varuje.

Výstavba pamätníka v roku 1968

Prvé snahy o vybudovanie samostatnej budovy pripomínajúcej SNP sa objavili hneď po skončení druhej svetovej vojny, no prvé reálne návrhy uzreli svetlo sveta až v roku 1950. Autorom víťazného návrhu na výstavbu pamätníka v centre Banskej Bystrice sa stal architekt Dušan Kuzma, ktorý si za autora súsošia zvolil mladého sochára Jozefa Jankoviča. Architektonický návrh budovy Múzea SNP symbolizuje rozdelenie spoločnosti na dva tábory počas druhej svetovej vojny – medzi ktoré je zasadené aj súsošie Obete varujú. V roku 1963 bola

Inštalácia súsošia v roku 1969

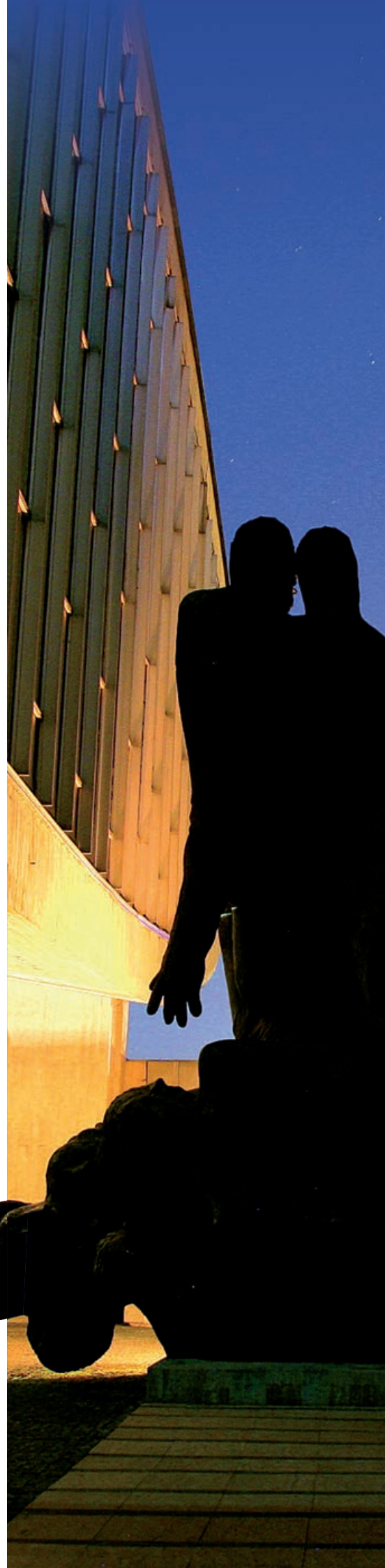
definitívne potvrdená výstavba. Dušan Kuzma predložil dva návrhy, pričom jeden z nich reflektoval politické zmeny začiatku 60. rokov, ktoré uvoľnili ruky aj umelcom. Práve tento iný pohľad na udalosti Povstania dostal po zapracovaní pripomienok odbornej poroty zelenú a začal sa realizovať. Víťazný návrh počítal aj s výstavbou súsošia, ktoré dostalo pracovný názov Víťaz. Ústredným motívom diela je totalita a jej nespravodlivosť, keď mnohí nevinní zaplatili najvyššiu cenu – vlastný život. Súsošie je kompozíciou ľudských tiel; nad ležiacimi postavami dominujú vyčnievajúce končatiny padlých, zatiaľ čo tí, čo prežili, mlčky stoja.

Od návrhu do reality

Veľkým dňom pre výstavbu Múzea SNP bol 30. august 1964, keď sa počas osláv 20. výročia SNP uskutočnil slávnostný výkop stavby. Tým sa definitívne uzavreli polemiky o meste a mieste, kde bude múzeum stáť. O rok neskôr Múzeum SNP objednalo v podniku Slovenského fondu výtvarných umení vytvorenie ústredného súsošia od Jozefa Jankoviča. Model predložil autor v roku 1966 pred komisiu, pričom ho charakterizoval slovami: „Súsošie, ktoré ideovo znázorňuje drámu Povstania a víťazstva, bude umiestnené v kompozičnom jadre, v pietnej sieni objektu, a vytvorí motív vstupu.“

Veľkosť súsošia bola naprojektovaná na 8×8 metrov. Odhadovaná cena bola 2,5 milióna Kčs, z toho samotné odlitie stálo 1,5 mil. Kčs. Podľa zápisnice z roku 1966 malo byť súsošie umiestnené na plánované miesto v druhej polovici roku 1969.

V roku 1967 bol predložený model v mierke 1:3. Komisia mala viaceré výhrady, ktoré boli zapracované. Za miesto odlievania bola stanovená firma ZUKOV Praha. Realizácia súsošia bola témou častých diskusií na rôznych úrovniach – nie vždy sa stvárnenie stretlo s pochopením. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady spočiatku nesúhlasilo s návrhom a dočasne ho zamietlo. Po ďalších ro-

Autor súsošia Jozef Jankovič (1937 – 2017)

kovaniach sa však podarilo presadiť odporúčanie na jeho realizáciu.

Súsošie podľa komisie málo oslavovalo udalosti Povstania. Preto SNR odporučila doplniť do areálu Múzea SNP ďalšiu sochu, ktorá by znázorňovala víťazstvo. Podľa návrhu mala byť umiestnená po pravej strane od schodiska Pamätníka SNP. Jednou z mála podmienok súťaže bolo, aby nová socha nepôsobila rušivo v porovnaní s architektúrou pamätníka ani so súsoším Obete varujú. V roku 1968 porota vyhodnocovala návrhy až 20 návrhov, po zasadnutí sa však rozhodla nerealizovať ani jeden a priklonila sa k pôvodnému konceptu bez ďalšej sochy.

Peripetie monumentu

V roku 1968 firma ZUKOV Praha zrušila odlatie súsošia. Ako dôvody uvádzala nedostatok priestoru, času, či nezabezpečenie potrebných podmienok zo strany štátu. Po ďalších rokovaníach ponúkla, že odlatie by mohlo prebehnúť v horizonte dvoch až troch rokov, čo však bolo neprijateľné – budova múzea sa mala otvoriť aj so súsoším už v roku 1969. Alternatívou bolo vytvoriť patinovaný sadrový model za minimálne 300-tisíc Kčs. V rámci Československa sa nepodarilo nájsť firmu schopnú realizovať zákazku. Oslovené boli podniky v spriatelenejších štátoch východného bloku – záujem prejavilo Maďarsko a Poľsko. V apríli 1968 padlo rozhodnutie odlievať súsošie v Budapešti, vo firme Képzőművészeti Kivitelező és Iparvállalat. Maďarský podnik si stanovil termín od júla 1968 do júla 1969. Realizácia prebehla takmer podľa plánu, oneskorenia boli len niekoľkodňové. Cena bola 2 779 843 Kčs. Múzeum SNP získalo unikátne dielo, ktoré pripomína obeť druhej svetovej vojny. Súsošie bolo slávnostne sprístupnené verejnosti 28. augusta 1969.

Úder normalizácie

Vstupom vojsk Varšavskej zmluvy na naše územie 21. augusta 1968 sa Československo odklonilo od ideálov socializmu s ľudskou tvárou reprezentovaného Alexandrom Dubčekom. Súsošie začalo byť považované za „málo víťazné“ a negatívne pripomínajúce boje proti totalite – a teda politicky nevhodné. Bolo len otázkou času, kedy dôjde k jeho odstráneniu.

V roku 1972 ho demontovali a na istý čas uložili v sklade stavebného materiálu neďaleko Banskej Bystrice. O rok neskôr sa objavila snaha umiestniť ho v Kališti. V lete 1974 bolo súsošie v štyroch častiach presunuté a inštalované

Demontáž súsošia v roku 1972

v priestore národnej kultúrnej pamiatky – obce Kalište, ktorá je jedinou neobnovenou vypálenou obcou z obdobia druhej svetovej vojny na Slovensku.

Do nemilosti sa dostal aj samotný autor Jozef Jankovič. Jeho diela, ako aj diela viacerých iných autorov, boli označené za škodlivé socialistickému umeniu.

Pád totality

Až Nežná revolúcia v novembri 1989 zmenila vnímanie ikonického diela. Už v roku 1991 sa objavili prvé snahy o jeho návrat do Banskej Bystrice, no k presunu vtedy nedošlo. V roku 2001 záujem opäť ožil, no v tomto období došlo k poškodeniu súsošia – dodnes neznámi páchatelia odrezali dve nohy a prst jednej z postáv. Napokon sa podarilo súsošie vrátiť na pôvodné miesto v lete 2004. V roku 2023 si Múzeum SNP pripomenulo 20 rokov od návratu súsošia Obete varujú na pôvodné miesto.

Mgr. Lukáš Volentier PhD.

Múzeum Slovenského národného povstania

Oslavy 30. výročia SNP v Kališti

Generál Zmeko na cestách

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko absolvoval oficiálnu cestu do Slovenskej republiky. Stretol sa so slovenským náčelníkom generálneho štábu

generálporučíkom Robertom Glavašom a štátnym tajomníkom Ministerstva obrany Slovenska Boštjanom Pavlinom. Diskutovali o prehĺbení spolupráce v oblasti výcviku, výmene skúseností a spoločnej účasti na aliančných aktivitách. Generál Zmeko navštívil 15. brigádu Slovenskej armády, leteckú základňu Cerklje ob Krki a 430. námornú divíziu. Vyvrcholením návštevy bola účasť na medzinárodnom cvičení Adriatic Strike 2025.

Na pozvanie náčelníka Národnej gardy Cyprskej republiky generálporučíka Georgiosa Tsitsikostasa navštívil v dňoch 30. júna až 2. júla generál Zmeko Cyprskú republiku. Ich rokovanie sa zameralo na aktuálne bezpečnostné výzvy v regióne východného Stredomoria, ako aj na možnosti rozšírenia vzájomnej vojenskej spolupráce, najmä v oblasti výcviku, výmeny expertov a spoločných cvičení. Daniel Zmeko na Cypre navštívil veliteľstvo námorných síl, veliteľstvo síl pre špeciálne operácie a Spoločné koordinačné centrum záchranných operácií, ako aj slovenských vojakov v misii UNFICYP.

Privítanie po návrate

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Igor Melicher sa v priestoroch 12. mechanizovaného práporu Nitra zúčastnil na slávnostnom nástupe 360 príslušníkov Ozbrojených síl SR. Vojenské vyznamenania a kríže vojnového veterána si po návrate zo zahraničných misií a operácií prevzalo 203 slovenských vojakov a vojačiek. Podľa štátneho tajomníka sú Ozbrojené sily SR pripravené neustále zvyšovať úroveň spôsobilostí a zároveň schopné plniť výzvy a poskytnúť občanom našej krajiny pocit bezpečia. „Pre ministerstvo obrany, ale aj pre celú krajinu, je vždy povzbudzujúce, keď dostávame pozitívne odozvy na vašu prácu, či už od ľudí z najvyšších úrovní velenia misií alebo od bežných ľudí. S hrdosťou sa pridávam k ich uznaniu a ďakujem vám za vašu disciplínu, profesionalitu a odhodlanie pri plnení úloh,“ zdôraznil v príhovore štátny tajomník.

Do Levoče v uniformách

Súčasťou tohtoročnej 27. púte Ordinariátu Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR do Levoče bola po štvrtý raz jej pešia časť, ktorá sa v piatok 4. júna začala v Prešove. Pol stovky slovenských vojakov, policajtov, hasičov a ďalších príslušníkov Ordinariátu v piatok dorazilo pod Branisko, kde sa k nim pridalo 51 vojakov z Nemecka, Poľska, Španielska Čiech a Slovenska – z Mnohonárodnej brigády NATO dislokovanej na Lešti, aj ďalších 20 Poliakov a šesť Nemcov. Po svätej omši v kostole Minoritov v Levoči pútnici vystúpili na Levočskú horu. Spreádzali ich príslušníci polície na koňoch. Ordinariátnu svätú omšu na Levočskej hore celebraval biskup – ordinár František Rábek.

Spolupráca na kolesách

Motocyklový výcvik spojil odborníkov a príslušníkov bezpečnostných zložiek zo Slovenska, Českej republiky a Maďarska s cieľom prehĺbiť ich zručnosti, koordináciu a spoluprácu v rámci spoločných operácií. Výcvik sa konal na motokárovom okruhu Dlhá pri Trnave a v priestoroch Vojenskej polície Vlkanová-Hronsek. Zároveň sa uskutočnili aj kondičné jazdy Bratislava – Tatry a späť.

„Pri uplatňovaní práva prednostnej jazdy je veľmi dôležitý vysoký stupeň vycvičenosti príslušníkov Vojenskej polície na motocykloch. Uzavreté okruhy ako ten v Dlhej nám umožňujú cvičiť práve tieto zručnosti, ale aj núdzové brzdenie,

pomalú jazdu medzi kužeľmi a sprevádzanie po pozemnej komunikácii,“ povedal veliaci poddôstojník Vojenskej polície štábnym nadrotmajster Ladislav Kováč.

Vo Vlkanovej navštevovali pomalú jazdu s rôznymi rizikovými

situáciami. „Výcvik využijeme pri sprevádzaní zahraničných delegácií, diplomatických misií a príslušníkov zahraničných ozbrojených síl, ktorí sa presúvajú cez Slovenskú republiku,“ doplnil ho nadrotmajster Martin Kvašai z oddelenia ochrany osôb a sprevádzania.

Text: Vojenská polícia • Foto: Jakub Neubauer

Týždeň služobnej kynológie

V priestoroch Centra výcviku Lešť sa uskutočnilo inštruktážno-metodické zamestnanie zamerané na služobnú kynológiu. Zorganizovalo ho oddelenie kynológie odboru výcviku a kynológie Vojenskej polície a zúčastnili sa na ňom kynológovia ozbrojených bezpečnostných zborov zo Slovenska, Česka, Nemecka, Poľska a Fínska.

V rámci intenzívneho výcvikového programu účastníci absolvovali sériu realisticky modelovaných situácií, pripravených odbornými inštruktormi Vojenskej polície Slovenskej republiky. Medzi najnáročnejšie patrili zásahové operácie proti ozbrojeným páchateľom s využitím výcvikovej munície, zásahových rozbušiek a dymových efektov, ale tiež lokácia a vyhľadávanie ukrytých osôb v náročných podmienkach. Pripravené situácie si vyžadovali nasadenie služobných psov s ochranným náhubkom, pričom dôraz spočíval na preukázaní vysokej úrovne ovládateľnosti, spoľahlivosti a výkonnosti.

Záverečná fáza výcviku sa zamerala na preverenie schopností jednotlivých tímov pri plnení úloh vo výškach a počas prepravy po vodnej hladine, pri čom služobné psy skokom do vody prenasledovali unikajúceho páchateľa.

Týždeň plný výziev potvrdil vysoký stupeň pripravenosti všetkých zúčastnených zložiek a významne prispel k prehĺbeniu medzinárodnej spolupráce v oblasti služobnej kynológie.

Text a foto: Vojenská polícia

Ako vojenčili kyrysníci, karabinieri a dragúni

Kyrysníci boli najstarším druhom jazdectva habsburskej armády. Ako ťažké jazdectvo boli vlastne pokračovateľmi rytierskej obrnenej jazdy, no pôvodne celoplátová kyrysnícka zbroj sa postupom času zredukovala na predný a zadný kyrys.

Vývoj uniformy kyrysníkov v rokoch 1618 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Po skončení tridsaťročnej vojny (1618 – 1648) zostalo v trvalej službe 9 kyrysníckych plukov, ktoré sa spolu s deviatimi pešími plukmi a jedným dragúnskym plukom stali základom pravidelnej armády habsburskej monarchie. K nim v poslednej štvrtine 17. storočia pribudli husári, ktorým sme venovali pozornosť v predchádzajúcom čísle Obrany.

Kyrysníci boli ťažkým bojovým jazdectvom, ktorým však z pôvodného ochranného odevu zostal len kyrys, skladajúci sa z predného a zadného plátu. Pluk kyrysníkov mal v druhej polovici 17. storočia spravidla okolo tisíc mužov, skladal sa z kompánií (stotín) so silou 80 až 100 mužov. V roku 1695 mal kyrysnícky pluk dvanásť kompánií, z nich každá mala 89 mužov, takže celkový počet vzrástol na 1 068 mužov.

Taktika karakoly

Pred bitkou sa kyrysníci zaraďovali spravidla na krídlach bojovej zostavy pechoty. Používali taktiku karakoly, čo bola bojová zostava jazdectva určená na boj proti pechote vyzbrojenej strelnými zbraňami. Tá mala v zásade dve podoby. Pri prvej sa kyrysníci pomalým klusom dostali pred nepriateľský bojový šik, prvý rad cvalom vyrazil a približne 30 krokov od nepriateľa jazdci vystrelili z pištolí, zabočili a presunuli sa za posledný rad

svojej zostavy, kde si nabili strelné zbraňe. Medzitým rovnako zaútočil druhý a tretí rad, prípadne ďalšie nasledujúce rady. Ak sa im podarilo rozrušiť nepriateľskú zostavu, opäť zaútočili chladnými zbraňami. Pri druhej podobe karakoly cválali kyrysníci pozdĺž čela nepriateľskej zostavy, strieľali z palných zbraní a potom sa veľkým oblúkom vzdalovali z dostrelu nepriateľa, pričom si nabili zbraňe, aby mohli zopakovať útok.

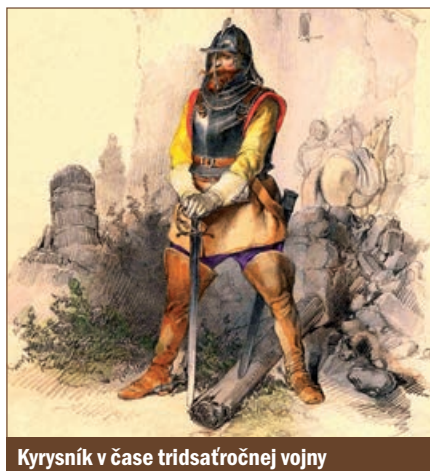
Vydržiavanie pravidelnej armády tvorilo najpodstatnejšiu zložku štátneho rozpočtu. Náklady na armádu pritom rapídne stúpali, a keďže ich nedokázali pokryť ani stále stúpajúce vojenské kontribúcie, ktorých celú farchu znášali

poddaní, narastal aj štátny dlh. V polovici 18. storočia predstavovali mesačné náklady na vydržiavanie pešieho pluku vyše 16 500 zlatých, kyrysníckeho či dragúnskeho pluku približne 11-tisíc zlatých a husárskeho pluku takmer 10-tisíc zlatých.

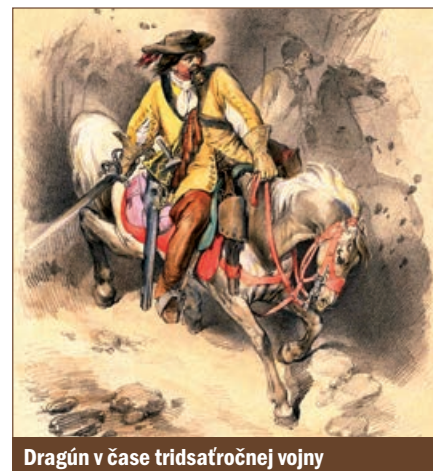
V rokoch 1740 – 1769 bolo v habsburskej armáde 18 kyrysníckych plukov, v dôsledku reorganizácie jazdectva ich počet v roku 1770 klesol na 15 a o desať rokov dokonca len na desať, čo odrážalo trend zvyšovania podielu ľahkého jazdectva na úkor ťažkého. Výzbroj a výstroj kyrysníkov sa až na jednotlivosti veľmi nemenila. Roku 1742 bol kyrys zredukovalý na predný plech (plastron), ktorý chránil iba hrud' jazdca. Pod kyrysom sa nosila vesta a semišový priliehavý kabátik (kolet), ktorý bol však roku 1757 zrušený, vtedy zároveň boli nepraktické ťažké vysoké čizmy s vyhrnutými manžetami nahradené ľahšími. Biele nohavice boli z kože, vlny alebo zo súkna.

Koniec slávy

V roku 1767 bol pre kyrysníkov predpísaný biely kabát so stojatým golierom. Pokrývkou hlavy bol čierny klobúk s chocholom. Kyrysník bol vyzbrojený palošom, karabínou zavesenou na pevnom remeni a dvoma pištoľami zastrčenými v puzdrách (holstroch), nachádzajúcich sa po oboch stranách koženého sedla; vpredu na sedle mal zrolovaný plášť. Kyrysníci mali najlepšie i najrobustnejšie kone v rámci celého jazdectva – v kohútiku dosahovali výšku okolo 155 cm.

Kyrysník v čase tridsaťročnej vojny

Dragún v čase tridsaťročnej vojny

Vývoj uniforiem dragúnov v rokoch 1683 až 1840 podľa knížnej ilustrácie z konca 19. storočia

Roku 1780 kyrysnický pluk tvorilo šesť poľných švadrón po 174 mužov a so štábom mal 1 059 mužov, v čase vojny sa dopĺňal o rezervnú švadrónu v sile 114 mužov, s rozšíreným štábom mal 1 176 mužov. Až do konca napoleonských vojen kyrysníci predstavovali najúdernejšiu silu armády. Útočili v zomknutých radoch na nepriateľskú bojovú zostavu oslabenú sústredenou paľbou pechoty a delostrelectva.

Rozvoj a zvýšenie účinnosti palných zbraní v druhej polovici 19. storočia znamenali koniec slávy kyrysníkov. V roku 1867 bolo všetkých dvanásť kyrysníckych plukov v habsburskej armáde pretransformovaných na dragúnske.

Jazdeckí arkebuzieri

Popri kyrysníkoch sa za ťažké jazdectvo v 17. a 18. storočí považovali aj karabinieri, inak v začiatkoch, čiže ešte pred tridsaťročnou vojnou i v jej priebehu, nazývaní aj jazdeckí arkebuzieri. Predstavovali ľahší druh ťažkého jazdectva. Mali ľahšie kone než kyrysníci a v niektorých plukoch nosili iba ľahkú ochrannú zbroj, ktorú najčastejšie predstavovala prilba s hrebeňom a postrannými (ušnými) a tylovými krytkami.

Výzbroj karabinierov tvorila krátka puška s kolieskovým zámkom, tzv. karabína (predtým arkebúza, s dĺžkou približne 90 cm), a spravidla pár pištolí, ako aj pobočná zbraň, zväčša paloš, čiže ťažký meč s ostrím iba na jednej strane a rukoväťou chránenou košíkom. Karabinieri boli univerzálnym druhom jazdectva, použiteľným v bitke, aj pri prieskume či prenasledovaní nepriateľa. V rokoch 1770 a 1780 mala habsburská armáda po dva karabinierske pluky, ktoré sa pretransformovali na dragúnske pluky.

Z mušketerov jazdci

Dragúni boli osobitným druhom jazdectva, ktoré sa vyprofilovalo v začiatkoch tridsaťročnej vojny. Predstavovali

predovšetkým strategickú inováciu pre rýchle premiestňovanie pechoty. Boli totiž pôvodne vlastne peší strelci z muškiet, ktorí kone používali na rýchle presuny, no spočiatku plnili bojové úlohy ako pechota. V roku 1634 bolo vo Valdštejnej armáde päť dragúnskych plukov v rámci 29 kompánií. O rok neskôr bolo v cisárskych službách dokonca až 19 dragúnskych plukov, potom začal ich počet klesať, až sa roku 1646 ustálil na osem.

Od 18. storočia dragúni bojovali spravidla už len ako jazdci po boku kyrysníkov, takže sa formálne rátali za ťažké jazdectvo. Dragúni však používali menšie kone, takže tvorili vlastne prechod medzi ťažkou a ľahkou jazdou, čo ich predurčovalo na všestranne využiteľný druh jazdectva. Ak bojovali ako jazdci, aj oni sa zväčša pridržali taktiky karakoly. Až do roku 1757 sa dragúni podrobili výcviku aj ako pešiaci, potom už len ako jazdci.

V Československej armáde

Za Márie Terézie mali dragúni bielu rovnošatu. Na hlave nosili trojrohý plstený

Dragúnsky trubač okolo roku 1840

klobúk, ktorý vystužoval zvnútra všíty kovový kríž, ktorý chránil hlavu proti úderu alebo seku. Jednoradový kabát mal farebné egalizačné (rozlišovacie) vyloženie, zapínal sa na gombíky a jeho rukávy ukončovali manžety. Dragúni nosili po kolená siahajúcu vysokú obuv. Sumka na náboje (patrontaška) bola zavesená na bandalieri prehodenom cez ľavé rameno, podobne ako na remeni zavesená jazdecká karabína, ktorá nahradila pôvodne používanú bodákovú pechotnú pušku. Dragún bol opásaný opaskom, na ktorom mal zavesený paloš, jeho výzbroj dopĺňali dve jazdecké pištoly. Plášť do nepohody mal zabalený vo vaku pri sedle. Okolo roku 1820 klobúk nahradila prilba s chocholom

Počet dragúnskych plukov za vlády Márie Terézie mal klesajúcu tendenciu; v roku 1740 mala habsburská armáda

Za napoleonských vojen poklesol význam jazdectva, lebo kôň predstavoval veľký a nechránený cieľ, ako to vidno aj na znázornení útočiacich francúzskych kyrysníkov

14. roku 1765 dvanásť, roku 1770 jedenásť a roku 1780 iba sedem plukov, čo sa však čiastočne kompenzovalo zvyšujúcim sa početným stavom mužov v každom dragúnskom pluku. Roku 1780 podľa mierových tabuliek dragúnsky pluk tvorilo šesť švadrón, každá mala 174 mužov, takže so štábom mal pluk 1 173 mužov; v čase vojny sa každá zo šiestich švadrón mala doplniť na 203 mužov a pribudla rezervná švadróna, takže so štábom početný stav pluku dosahoval 1 557 mužov.

V 19. storočí úloha jazdeckého vojska postupne klesala, no dragúni si udržali dominantné postavenie v jazdectve. Po skončení napoleonských vojen bolo v habsburskej armáde šesť, roku 1859 už osem a v predvečer prvej svetovej vojny pätnásť dragúnskych plukov. Je pozoruhodné, že dragúni boli jediným druhom jazdectva, ktoré bolo až do roku 1939 súčasťou armády prvej Československej republiky.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

SNP: Bolo mi jasné, kam patrím

Vojak František Švidraň, 1944

Z bratislavskej vojenskej nemocnice som ušiel na povstalecké územie hneď prvú noc po tom, ako som sa dozvedel, že 29. augusta 1944 vypuklo Slovenské národné povstanie,“ spomenul dnes 103-ročný veterán protifašistického odboja František Švidraň.

„**B**ol som delostrelec, tak ma zaradili do jednotky stotníka delostrelectva Júliusa Kleskeňa,“ hovorí o povstaleckom dôstojníkovi, ktorý tiež prešiel do Povstania po úteku z bratislavskej posádky a stal sa veliteľom 3. batérie 15 cm hrubých húfníc vz.25. Aj on vymenil relatívne bezpečie Vojenskej akadémie za boj, osvedčil sa a od začiatku októbra 1944 bol už veliteľom I. delostreleckého oddielu III. taktickej skupiny. Podobne nechal za chrbtom pohodlie vojenskej nemocnice František Švidraň a napriek hroziacemu nebezpečenstvu spolu s niekoľkými kamarátmi odišiel bojovať.

Stotník delostrelectva Július Kleskeň, 1944

Nezradil sám seba

„Keď som 1. októbra 1942 narukoval na povinnú vojenskú službu do Delostreleckého pluku 1 Topoľčany, ešte som presne nevedel, kde je moje miesto vo svete. Najmä po tom, ako som sa dozvedel o nacistickom zle, o ktorom mi rozprávali vojaci, ktorí sa vracali z východného frontu, som sa za naše spolčovanie s nemeckou hitlerovskou Treťou ríšou, za slovenskú armádu bojujúcu na východnom fronte po boku nacistov, začal hanbiť. Na východný front vytrepali bojovať aj môjho o rok staršieho brata Štefana. Aj ten mi hovoril, ako to tam je. Lenže čo som mal ako radový vojak robiť? No keď vypuklo SNP a ja som bol v Bratislave na preliečenie uší, hneď mi bolo jasné, kam patrím. Kde je moje miesto. Keby som z tej nemocnice neušiel a nebojoval v Povstaní, do smrti by som si vyčítal, že som zradil sám seba.“

Bojoval na úsekoch Handlová, Žiar nad Hronom a Jalná. Tiež pri Banskej Štiavnici a Krupine. „Bolo mi veľmi ľúto, keď sme naše delo museli znehodnotiť pri takom potôčku, lebo Nemci boli už blízko a do hôr sa s ním ustúpiť nedalo.“ Po vytlačení povstalcov sa cez Poľanu dostal do rodiska, kde sa skrýval. Zároveň na Horehroní spolupracoval s partizánskou skupinou kapitána Ernesta Bielika a s partizánskym oddielom Šukajev. Robil pre nich najmä prieskum a pomáhal so zásobovaním.

„V Povstaní bojoval aj brat Štefan, bol zranený, dostal zápal pľúc a hoci sa ho podarilo previezť do rodnej obce, doma vzápätí zomrel,“ smutne dodal povstalecký delostrelec František Švidraň.

Delostrelci v Povstaní

„Delostrelectvo zohralo v SNP pomerne významnú úlohu, jeho kvalita aj napriek technickým a logistickým obmedzeniam bola relatívne vysoká,“ konštatuje riaditeľ Múzea SNP Marian Uhrin. Pokračuje, že zasiahlo na všetkých úsekoch povstaleckého frontu, pričom najväčšia koncentrácia delostrelectva bola v úsekoch III. taktickej skupiny, napríklad v priestore dnešného Žiaru nad Hronom. „Povstalecké delostrelectvo malo pomerne širokú škálu poľných diel. Spomedzi asi dvoch stoviek húfníc, kanónov či mínometov najpočetnejšie boli staršie československé delá. Napríklad 10 cm poľná húfnica vz.14/19, 8 cm poľný kanón vz.17 či 15 cm hrubá húfnica vz.25. Medzi novšie patrili v menšom počte používané modernejšie československé delá, napríklad 8 cm poľný kanón vz.30, 10 cm poľná húfnica vz.30, alebo nemecké 10,5 cm poľné húfnice vz.18 (leFH18M),“ vyratúva riaditeľ. Konkretizuje, že povstaleckým veliteľom delostrelectva na úrovni Veliteľstva 1. československej armády na Slovensku bol pplk. del. Jakub Hluchý. Každá taktická skupina mala tiež vlastného veliteľa delostrelectva. „Spolu to bolo 32 delostreleckých batérií a prirátať môžeme aj mínometné jednotky peších práporov.“ A aké povstalecké delá si možno pozrieť v bansko-bystrickom Múzeu SNP? „Vystavujeme napríklad 7,5 cm horský kanón vz.15 používaný delostreleckou batériou npor. del. Fedora Duchoňa. Tiež 10 cm poľnú húfnicu vz.14/19, u ktorej, žiaľ, jednotku nepoznáme. V zbierkach múzea máme aj 76 mm plukovný kanón vz.43. Tento typ na povstaleckom území používala 2. čs. paradesantná brigáda. V zbierkach múzea máme aj doplnkový delostrelecký materiál a muníciu.“

Môj dedko, hrdina

Povstalecký delostrelec F. Švidraň po vojne najdlhšie pôsobil ako dopravný policajt. Mal príbuzných v USA, čo mu zabrzdiло postup, no i tak končil službu v pozícii náčelníka doprav-

V palebnom postavení pri Svätom Kríži na Hronom sú povstalecké 15 cm húfnice vz.25, aké mala vo výzbroji aj 56. batéria Chmelík, v ktorej pôsobil František Švidraň

ného inšpektorátu v hodnosti major. Nefajčil, nepil, do práce chodil v každom počasí na bicykli, hrával volejbal, kolký a na plaváreň chodil pravidelne aj po stovke. Ako predseda viedol športový automotoklub. „Žil vždy skromne, pamätal si, ako po vojne začínal v požičanom kabáte,“ povedala nám o ňom

František Švidraň, 2024

Medaila od podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka

jeho dcéra Jarmila Eleková, učiteľka na dôchodku, u ktorej žije. „Keď mi zomrel manžel, hneď som si zobrala starkého, lebo už mal svoj vek a je to jeden zlatý človek, ktorý miluje rodinu, prírodu a záhradu. Veď ešte po deväťdesiatke mi ju chodil rýľovať,“ usmiala sa. F. Švidraňa teší, že hoci má vnúčatá po dcére aj po synovi v Anglicku a Španielsku, možno o to viac sa zaujímajú o slovenskú históriu a Povstanie: „Malý Alexander písal v Anglicku školskú prácu o dedkovi ako o hrdinovi, veľmi ho to potešilo,“ usmiala sa pani Eleková, ktorá otcovi denne kupuje noviny a on sleduje aj všetky hlavné spravodajské relácie.

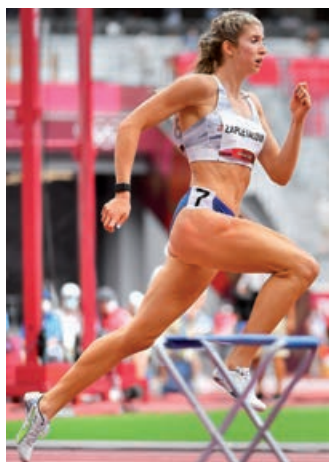
Pred našou rozlúčkou dodal: „Svet je teraz veľmi rozbitý, ale v druhej svetovej vojne bol ešte viac. Vážme si, že ako Slováci sme sa pridali našim vzácnym Povstaním na správnu stranu – a preto sme sa stali víťazmi vojny. Nezabudnite na to a hovorte to hlavne mladým, prosím!“

Pavol Vitko

Foto: autor a archív Múzea SNP

Rekordná Emma

Atlétka Vojenského športového centra Dukla Emma Zapletalová má ďalší slovenský rekord. Vyhrala na bronzovom mítingu AtleticaGeneve vo švajčiarskej Ženeve beh na 400 m cez prekážky v slovenskom rekorde i rekorde podujatia 54,24 sekundy.

Zverenka holandského kouča Brama Petersa o štyri stotiny zlepšila vlastné historické maximum z 10. júla 2021 z Tallinnu, kde získala titul majsterky Európy do 23 rokov.

Zapletalová o stotinu sekundy zdolala Juhoafričanku Zeney van der Waltovú, s ktorou spoločne prekonávali záverečnú desiatu prekážku, vo finiši mala potom viac síl slovenská atlétka. Členka banskobystrickej Dukly sa v tohtoročných svetových tabuľkách posunula na 11. miesto, v európskych zostáva tretia. Zapletalová aj vo štvrtom štarte na 400 m cez prekážky dosiahla čas pod 55 sekúnd. V Ženeve si sezónne maximum z Diamantovej ligy v Osle zlepšila o dve desatiny.

Pre Zapletalovú je to už druhý národný rekord v letnej sezóne: 17. júna na TIPOS Kritériu SNP v Banskej Bystrici zlepšila slovenský rekord na hladkých 400 m časom 51,91 sekundy.

„Prvých dvesto metrov som rozbehla voľnejšie. Mohla som začať aj rýchlejšie, ale pred prekážkami som musela svoj krok trochu skracovať, a potom sa akoby znova rozbiehať. Preto eš-

te musím popracovať na frekvencii môjho kroku. Prvý raz sa mi však podarilo bežať po ôsmu prekážku na pätnásť krokov. Išlo to, myslím si, celkom ľahko, nebolo to nejaké veľké zaváhanie, z čoho sa veľmi teším,” povedala Zapletalová.

„Čo sa týka záveru, videla som, že Juhoafričanka je tesne predo mnou, no povedala som si, že skúsím zabrať a zafinišujem a hoci za desiatou prekážkou ma na jednom kroku trochu rozhodilo a zle som dostúpila, vyšlo to. Podmienky boli fajn, i keď v úvodnej dvojstovke fúkal mierny protivietor. Bolo dosť horúco, ale mne vyššie teploty neprekážajú. Verila som, že mám formu na slovenský rekord, lebo na Diamantovej lige v Osle, kde som dosiahla 54,44 s, to bol stále len beh ako keby na istotu a na šiestej prekážke som menila rytmus na 16-krokový. Dnes sa však prvý raz naskytla možnosť bežať až po ôsmu prekážku na pätnásť. Tušila som, že ak mi to vyjde, môže to byť slovenský rekord. Stále však vidím nejaké rezervy, cítim, že sa môžem ďalej krok za krokom zlepšovať a posúvať vpred.”

Grigar dobyl Troju

Slovenský kajakár Jakub Grigar z Vojenského športového centra Dukla vyhral krátky slalom na podujatí Svetového pohára vo vodnom slalome v Prahe-Troji.

V novej disciplíne predviedol čistú jazdu a triumfoval o 38 stotín sekundy pred Belgičanom Gabrielom De Costerom. Pódium doplnil Mateusz Polaczyk z Poľska (+0,72). Zvyšní Slováci Adam Gonšeni-

a Martin Halčín obsadili deviate, respektíve dvanáste miesto. Medzi kanoistami obsadil 9. miesto Marko Mirgorodský.

Jakub Grigar získal druhý triumf na SP v kariére, premiérový od júna 2021 a taktiež prvú kajakársku medailu pre Slovensko od svojho bronzu v Tacene v júni 2022. „Nie je veľa miest,

kde mi to ide lepšie, snažil som sa ísť maximum a som rád, že to vyšlo. Najviac som sa bál protiprúdnej siedmej bránky, do ktorej bolo treba spomaliť. Pred jazdou som bol veľmi nervózny, dúfam, že sa mi dnes podarilo získať nejakú sebadôveru,” zhodnotil po pretekoch Grigar, ktorý vybojoval pre Slovensko druhý cenný kov v tejto sezóne vodného slalomu po zlate Sone Stanovskej.

Na trať vyrazil vo vysokej rýchlosti a s prehľadom zvládol obraty na všetkých červených bránkach. Na medzicasoch mal sekundový náskok na priebežne prvého Polaczyka, ktorého dokázal po Grigarovej jazde prekonať len De Coster. Aj Gonšeni- nica mal svižný úvod, ale zdržal sa pri spomínanej sedmičke. Finále, ktoré bolo historicky prvé s tromi slovenskými kajakármi, vôbec nevyšlo Halčinovi. Tretiemu najrýchlejšiemu z kvalifikácie zmenili rozhodcovia dotyk zo šiestej bránky na 50-sekundový trest.

Formát krátkého finále je novinkou, ktorá mala premiéru viani v októbri na superpohári v čínskom Chang-čou. Pretekári absolvujú časť kanála so 14 brámkami, z ktorých štyri sú protiprúdne.

Ocenili olympionikov

V Slovenskom olympijskom a športovom múzeu v Bratislave ocenili bývalého športovca VŠC Dukla Banská Bystrica a reprezentanta Slovenska v športovej streľbe Jozefa Gönciho Zlatým odznakom Slovenského olympijského a športového výboru. Dvojnásobný olympijský medailista získal aj titul a odznak OLY Svetovej asociácie olympionikov.

Z niekdajších športovcov Dukly bronzovými odznakmi ocenili chodca Igora Kollára a biatlonistu Martina Otčenáša. Slovenská asociácia olympionikov odovzdala odznak OLY bývalému zjazdárovi Dukly Ivanovi Heimschildovi.

Zlatý odznak Slovenského olympijského a športového výboru (SOŠV) je najvyššie ocenenie, ktoré SOŠV udeľuje za výnimočný prínos pre olympijské a športové hnutie. Udeľuje sa jednotlivcom, ktorí sa významne zaslúžili o rozvoj športu a olympijského hnutia na Slovensku.

Slovenský olympijský a športový výbor na svojom 68. valnom zhromaždení v máji tohto roku rozhodol o udelení 23 ocenení za rok 2024 v 23 kategóriách. Cenu za mužský športový výkon roka získal vodný slalomár Matej Beňuš, ktorý vybojoval na OH 2024 v Paríži bronzovú medailu v C1. Cenu za najlepší ženský športový výkon udelili Gabriele Gajanovej, striebornej medailistke na 800 m z ME v Ríme. Medzi laureátmi je aj krasokorčuliar Adam Hagara, biatlonistka Ema Kapustová, atlétka Laura Frličková, cyklistka Viktória Chladoňová, elitný motocyklista na plochej dráhe Martin Vaculík, tenisový tréner Marián Vajda, tréner mladých džudistov a športových gymnastiek Jozef Tománek a Katarína Krekáňová, športový žurnalista Marcel Merčiak, či dvorný grafik slovenských olympijských publikácií Peter Buček ml.

Zlatý odznak SOŠV za výnimočný prínos pre olympijské a športové hnutie dostali Zoltán Demján, Jozef Gönci, Tibor Macko, Štefan Madro, Anna Pasiarová a Marián Šajnoha. Na

valnom zhromaždení SOŠV rozdali aj Plakety SOŠV za významný príspevok k rozvoju olympijského a športového hnutia, určené osobnostiam, ktoré nepôsobia priamo v oblasti športu, ale angažujú sa pri pomoci olympizmu a športu z inej pozície.

Strieborný odznak SOŠV za výrazný prínos pre olympijské a športové hnutie udelili štrnástim laureátom, Bronzový odznak SOŠV za dlhodobú prácu a prínos pre rozvoj olympijského a športového hnutia 33 laureátom a Čestné uznanie SOŠV za dlhodobú aktivitu v športe a v olympijskom hnutí 27 laureátom, medzi nimi aj viacerým mestám, obciam a organizáciám.

Trofej SOŠV získal Klub slovenských turistov za medzinárodne unikátnu činnosť značkovania turistických chodníkov, o ktorú sa už viac ako sto rokov starajú dobrovoľní značkári.

..... Text a foto: SOŠV

Tamara v domácej vode

Slovensko získalo na Majstrovstvách Európy plavcov do 23 rokov v domácej vode v Šamoríne dve medaily. O obe sa postarala členka Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Tamara Potocká. K bronzu na 200 m polohové preteky pridala v záverečný deň podujatia striebro na 50 m motýlik v novom národnom rekorde 25,86 s.

Vo finálovom bloku plávali aj ďalší traja slovenskí zástupcovia. Lilian Slušná skončila v Potockej finále na 50 m motýlik šiesta (26,24). Prijemne prekvapil 4. miestom na rovnakej trati Tibor Tišfan. Dohmatol za 23,64 s, za vlaňajším vlastným slovenským rekordom zaostal o 14 stotín sekundy, od bronzu ho delilo 21 stotín sekundy. Vo finále na 200 m prsia bola Nikoleta Trníková siedma za 2:30,23.

Šampionát ozdobil olympijský víťaz z Paríža 2024 David Popovici z Rumunska novým európskym rekordom na 100 m voľný spôsob (46,71).

Tamara Potocká stiahla vo finále 50 m motýlik zo svojho času v predpoludňajších rozplavbách takmer sedem desiatin sekundy. Zároveň zlepšila doterajšie národné maximum Lilian Slušnej z júnových majstrovstiev Slovenska v Bratislave o 14 stotín.

„Mám veľkú radosť. Vôbec som nečakala, že budem taká rýchla. Finále mi vyšlo ideálne, dobré to bolo od štartu až po dohmat. Už ráno sa mi plávalo skvele a to som ešte trochu šetrila sily. Na šampionát som nešla úplne s čistou hlavou, keďže som mala štátnice, a vrcholom tejto sezóny budú majstrovstvá sveta v Singapure. Vedela som, že mám na medaily, ale nemyslela som na ne. Odchádzam spokojná,“ povedala rodáčka z Popradu.

Kašmír na prahu vojny

V máji opäť vyvolali vo svete strach z jadrovej vojny znepriatelené mocnosti India a Pakistan.

Shaheen 3

Občkej krajiny síce nemajú povinnú vojenskú službu, avšak vzhľadom na svoju populáciu majú úctyhodné počty vojakov: 660-tisíc v aktívnej službe, 550-tisíc rezervistov a 290-tisíc príslušníkov polovojenských síl (zaručujúcich najmä vnútornú bezpečnosť) v prípade Pakistanu resp. 1,43 milióna, 1,1 milióna a 1 milión v prípade Indie. Samozrejme, obrovská populácia spolu s nízkym vekovým priemerom znamená takmer neobmedzené možnosti pri prípadnej mobilizácii. Vojenský rozpočet Indie minulý rok dosiahol 86,1 mld. eur (2,3% HDP), zatiaľ čo pakistanský bol 10,2 mld. eur (2,7% HDP). Tieto čísla nemožno interpretovať ako jednoduché 8:1 vzhľadom k odlišnej parite kúpnej sily, štruktúre ozbrojených síl aj ekonomiky ako takej, až po premenné ako efektívnosť vynaložených prostriedkov.

Parita na zemi, zahraničná spolupráca

Väčšina vojakov oboch štátov prirodzene pôsobí v pozemných silách v rámci mechanizovaných jednotiek. Najlepším tankom v indických službách je lokálne vyrábaná verzia ruského T-90, v počte okolo 1 700 ks. Najväčšie zastúpenie má T-72, v rôznych verziách je ich v službe 2 400. Čisto domácich tankov Arjun je 242. Novinkou je ľahký domáci tank Zorawar, v pláne je 354 ks. Podporu im zabezpečuje 2 600 licenčne vyrábaných PBVP BMP-2 Sarath. India však objednala aj 129 nových domácich BOV 8×8 DRDO WhAP.

Hlavným pakistanským vojenským partnerom je Čína, čo sa prejavuje aj na tankových vojskách. Špičkou je tank Haider, li-

cenčná verzia čínskeho VT-4. V súčasnosti by ich malo byť 179, ráta sa však až s 679 ks. Výrazným partnerom Pakistanu je aj Ukrajina. Okrem toho, že dodala 320 ks T-80UD, podieľala sa spolu s Čínou aj na vývoji tanku Al Khalid, ktorý je zavedený v počte približne 400 kusov. Navyše má Pakistan okolo 1 200 starších čínskych tankov Type 85, 69 a 59, ako aj 500 s pomocou UA modernizovaných tankov Type 59 Al Zarrar. Na rozdiel od Indie nedisponuje žiadnymi bojovými vozidlami pechoty, má však 2 900 amerických POV M113 a ďalších 200 domácich HIT Talha. V segmente obrnených transportérov 4×4 India väčšinou využíva typy vyrábané domácimi automobilkami Mahindra a Tata. Pakistan sa zasa spolieha na štátny podnik HIT, využíva však aj známy americký MRAP MaxxPro.

Veľkokalibrové hlavné delostrelectvo tvorí v prípade Indie 200 špičkových kórejských ShKH K9. Vlečených húfníc má však oveľa viac, konkrétne 145 britských M777, 200 švédskych FH77 ale aj domáce Danush (114) a ATAGS (307 ks). Pakistan využíva 236 moderných čínskych ShKH SH-15 ako aj 438 amerických M109. Z vlečených stojí za zmienku najmä 148 ks amerických M198.

Vo vzduchu a na vlnách

Strategickú protivzdušnú obranu Indie zabezpečujú ruské systémy S-400 ako aj celý rad antibalistických a protisatelitných systémov vlastnej výroby (program Prithvi). Vojskovú PVO zaisťujú izraelské systémy Barak 8 a Spyder či domáci Akash. Strategická PVO Pakistanu je opäť špyška, konkrétne ide o exportnú verziu systému HQ-9. Podobná situácia je aj pri vojsovej, so systémom HQ-16. Pri PVO pre obmedzené informácie počty systémov a rakiet neudávame. Systémy Barak 8 a HQ-16 tvoria gro PVO aj oboch námorníctiev.

Námorníctvo je oblasťou, kde je disproporcionálnosť medzi oboma štátmi najväčšia. India čoraz viac vníma ako svojho hlavného geopolitického súpera Čínu, Pakistan už dávno ekonomicky aj technologicky prerástla a má záujem projektovať silu ďaleko od svojho územia. Aj preto má 13 torpédoborcov domácej výroby. Najmodernejšími z nich sú triedy Visakhapatnam a Kolkata. Fregát je 15, pričom okrem domácich boli objednané aj moderné ruské fregaty Talwar. Korviet má 19 a diaľkových hliadkových lodí desať.

V Pakistane kategória torpédoborcov úplne absentuje, má však osem moderných fregát čínskeho pôvodu a jednu staršiu americkú, triedy Oliver Hazard Perry. Ďalej má aj 12 moderných korviet: 4 tureckého, 4 holandského a 4 čínskeho pôvodu.

Brahmos

JF-17

Ponorky sú ďalšia oblasť v ktorej má India prevahu. Pakistan nedisponuje SSBN, India ich má 5 (trieda Arihant). Objednala aj 9 francúzskych SSK Scorpene, v Indii označovaných ako trieda Kalvari. V službe ostáva aj sedem starších ruských ponoriek SSK Kilo (trieda Sindhughosh) a štyri staršie nemecké SSK Type 209 (trieda Shishumar). Krajina mala z Ruska na 10 rokov prenajatú tiež SSN Akula. Pakistan má päť starších francúzskych SSK Agosta ale aj 8 moderných SSK Hangor vyrábaných v spolupráci s Čínou. Zaujímavosťou sú potom 3 miniponorky vyvinuté spolu s Talianskom. Lietadlové lode má len India. Prvú vyrobila s pomocou Ruska, druhú sama.

Pakistanské exportné úspechy

Na lietadlových lodiach má India 40 ruských stíhačiek Mig-29K, nedávno však pre ne objednala aj 26 francúzskych Rafale-M. India má však aj „bežné“ stíhačky Rafale v počte 35 (po tom, čo jednu zostrelil v máji Pakistan). Podstatu letectva však tvorí 270 rusko-indických stíhačiek Su-30MKI. Krajina má aj 123 vlastných stíhačiek HAL Tejas a v pláne je ďalších sto. V službe je aj 113 britských útočných lietadiel SEPECAT Jaguar a 46 francúzskych stíhačiek Mirage 2000. Situačné

povedomie zabezpečuje 12 amerických Boeingov P8, päť domácich Netra Mk1 a rovnako päť ruských Berievov A50EI, vybavených izraelským radarom. Dolet predlžuje šesť ruských tankerov IL-78MKI.

Ako útočné helikoptéry India používa americký AH-64E (28 ks), ruský Mi-24 (15 ks) a objednala aj 171 domácich HAL Prachand. Arzenál dopĺňajú desiatky veľkých izraelských a amerických dronov (MQ-9, Hermes, Heron). V Pakistane je zase špičkou 36 čínskych stíhačiek J-10. Pakistan vyrába aj vlastné stíhačky JF-17, objednal ich dosiaľ 161. Toto lietadlo však zaznamenalo aj exportný úspech, konkrétne v Azerbajdžane, Mjanmarsku a Nigérii. Moderné stíhacie letectvo dopĺňa 75 amerických F-16, okrem nich však Pakistan má aj desiatky starých francúzskych Mirage 5 a 3 a čínskych J-7. AWACS zabezpečuje desať švédskych Saabov 2000 Erieye a desať brazílskych SeaSultan. Útočných vrtuľníkov má 50, ide o americké Ah-1 Cobra. V kategórii veľkých dronov ide podobne ako v Indii o domáce, turecké a čínske modely tb 2, Akinci, Wing Loong 2, Burraq...

Jadrové a medzikontinentálne

Najväčšie obavy vo svete vzbudzujú rakety oboch štátov. Za zmienku stoja aj BVRAAM – indická Astra, čínska PL-15E v Pakistane či spoločný turecko-pakistanský plán vývoja a výroby. Zaujímavé sú indické MLRS Pinaka vyvezené do Arménska, ale aj ruský MLRS Smerch ktorý prevádzkuje India, kým Pakistan má jeho čínsku verziu i čisto domáce Fatah 1 a 2. Obavu vyvolávajú strely a rakety schopné niesť jadrové hlavice. Obe krajiny majú mnohé systémy dvojakeho určenia (konvenčné-jadrové), ktoré vyvolávajú u súpera neistotu, či zbraň nenesie jadrovú hlavicu. Ide o nespočetné množstvo striel balistických aj s plochou dráhou letu. Najikonickjšou je indická Brahmos, vychádzajúca z ruského Oniksu (vo vývoji je aj Brahmos NG vychádzajúci zo Zirconu), ktoré v konvenčnej verzii nedávno exportovali na Filipíny. India má (okrem striel s kratším doletom a duálnym určením) aj program balistických striel Agni, obsahujúci aj ICBM. ICBM začal vyvíjať aj Pakistan, za čo naň Spojené štáty uvalili sankcie. Doposiaľ mali pakistanské strely dolet do 3 000 km (Shaheen 3).

Obe krajiny disponujú približne 200 jadrovými hlaviciami a obe budujú jadrovú triádu. Pakistan sa v súčasnosti pre tento účel pokúša integrovať na ponorky strely Babur. Pre oba štáty je typické, že sa väčšinu striel s plochou dráhou letu snažia modifikovať na odpaľovanie zo vzduchu, zeme aj z mora.

Juraj Kolník

Rafale

Vedomostné prijímacie skúšky

V júni sa na Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika uskutočnili vedomostné prijímacie skúšky. Uchádzači o štúdium na vojenskej vysokej škole prichádzali v priebehu troch dní preveriť svoje vedomosti z anglického jazyka a matematiky po absolvovaní testov fyzickej zdatnosti a psychotestov.

„Z celkového počtu 632 platných prihlášok, ktoré sme prijali do konca februára 2025, bolo na prijímacíky

pozvaných 373 uchádzačov, ktorí splnili podmienky prijatia do prípravnej štátnej služby profesionálneho vojaka. Na samotnom testovaní sa zúčastnilo 339 uchádzačov,“ uviedla vedúca oddelenia vysokoškolského vzdelávania AOS Zuzana Brestovská.

Výsledky testov sa uchádzači dozvedeli vždy v popoludňajších hodinách jednotlivých skúškových dní. Do prvého ročníka akademického roka 2025/2026 Akadémia plánuje prijať 215 nových študentov. V auguste ich čaká základný vojenský výcvik.

Letci promovali

Štúdium na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach ukončilo dvanásť kadetov Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika: sedem pilotov, dvaja riadiaci letovej prevádzky a traja dôstojníci inžinierskej a leteckej služby.

Z celkového počtu 109 absolventov si červený diplom odnieslo štrnásť, medzi ktorými boli ôsmi kadeti AOS. Cenu dekana za najlepšie študijné výsledky si prevzali kadeti Richard Rindoš a Tomáš Kolivoška. Pokračujú tak v tradícii najlepších študentov fakulty z radov AOS.

Na slávnostnej promócií sa zúčastnila delegácia AOS na čele s prorektorom pre vzdelávanie plk. doc. Michalom Turčanikom, ktorý čerstvých absolventov pasoval do prvej dôstojníckej hodnosti poručík. Medzi hosťami nechýbali bývalý veliteľ vzdušných síl generálmajor Róbert Tóth, zástupca veliteľa plk. Adolf Daubner, veliteľ 81. krídla plk. František Pyt-

lík a veliteľ 2. brigády vo Zvolene plk. Patrik Paulovčík.

Na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach sa potom na sklonku júna konali aj bakalárske promócie, ktoré boli významným míľnikom aj pre jedenástich kadetov AOS. Slávnostný akt odovzdania dip-

lomov bol vyjadrením ich trojročného úsilia a odhodlania spájať štúdium s vojenskou službou. Medzi promujúcimi vynikli dvaja kadeti, ktorí ukončili štúdium s vyznamenaním a získali červený diplom. Ich výnimočné nasadenie a výsledky boli ocenené aj Cenou dekana.

Noví piloti v Kuchyni

Do 46. krídla Kuchyňa nastúpili štyria noví piloti, poručíci Štefan Baláž, Matej Gregor, Matej Jedlička a Tomáš Repka, absolventi Leteckej fakulty Technickej univerzity v Košiciach a bývalí kadeti AOS. Slávnostne ich privítali náčelník štábu podplukovník Jaroslav Murko a veliteľ dopravnej letky major Tomáš Karczag.

Noví piloti preukázali výbornú teoretickú a praktickú pripravenosť, vrátane viac než 350 nalietaných hodín v leteckej škole Seagle Air ATO, zoskokov s padákom OVP-80 a kurzov prežitia.

Po príchode do krídla nastúpili na kurz OCC a po ňom začali typový výcvik na lietadlo L-410 v Czech Aviation Training Center (CATC). Po jeho úspešnom zvládnutí pokračujú typovým výcvikom vo svojom domovskom útvare, kde sa budú venovať traťovým letom. Tento výcvik ukončia preskúšaním a následne budú zaradení ako druhí piloti lietadla L-410.

Promócie boli aj v Hradci

Na Vojenskej lekárskej fakulte Univerzity obrany v Hradci Králové 27. júna slávnostne promovali dvaja kadeti Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Poručík MUDr. Mgr. Soňa Naštická a poručík MUDr. Mgr. Patrik Ivaničko si za účasti ministerky obrany Českej republiky Jany Černochovej spolu s ďalšími absolventmi prevzali diplomy z rúk rektora Univerzity obrany brigádneho generála Jana Farlíka, a dekana fakulty, prof. MUDr. Romana Chlábka, Ph.D. Akadémiu ozbrojených síl reprezentoval prorektor pre kvalitu a rozvoj doc. Vladimír Andrassy. Absolventi boli zároveň vymenovaní do prvých dôstojníckych hodností.

Študenti debatujú

Študentské fórum zložené z poslucháčov Akadémie ozbrojených síl začalo sériu študentských debát, na pozýva odborníkov z rôznych oblastí. Prvá diskusia na tému Použitie a nasadenie bezpilotných leteckých systémov v medzinárodných a národných operáciách sa uskutočnila v 11. júna v Akademickí knižnici AOS.

Ján Gorc predstavil komplexné riešenie nasadenia systémov UAS, CUAS, UCAS a LM aj ich budúcnosť. Študentov zaujali informácie o vyčkávacích municiách, bojových dronoch a anti dronových systémoch. Zaujímavosťou boli videá z praktických cvičení. Záverečná diskusia potvrdila, že študenti sa v téme orientujú, zaujímajú sa o najnovšie poznatky a trendy.

MILITARY ENGLISH

THE NATO HAGUE SUMMIT

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

It was called a historic summit even before the NATO Member States' leaders gathered in the Hague due to the nature of the commitments to be **pledged** at the round table. Never in history did 32 countries agree to spend that much money on defence: 5% of GDP divided into 3,5% on **core** defence requirements (e.g. weapons and troops) and 1.5% on defence- and security-related investments (such as infrastructure, cyber security and industry); to be reached within a decade. This marks a major jump from the previous **benchmark** of 2% of GDP, which currently is not even met by all the Member States.

"Together, Allies have laid the foundations for a stronger, fairer, more lethal NATO," stated NATO Secretary General Mark Rutte in a closing press conference, underlining the key element of what NATO was founded to do – **deter** and defend.

On that note, the Hague summit "produced" a second **deliverable**: a reassurance that Article Five on collective defence is alive and kicking – an attack against one ally shall be considered an attack on all. For as long as NATO has existed, this clause has been its core principle but in the face of new threats, it is important and necessary to put to rest any **lingering** concerns about the commitment of the U.S. towards its European allies.

The biggest challenge outlined by several analysts following the 5% GDP defence pledge at the Hague summit shall be how to properly distribute and coordinate European defence spending – as put by one insider "there will be a huge **pile** of money on the table and only a handful of suppliers struggling to keep up with the demand". The key to **coping** with the problem is reforming and integrating European defence efforts to avoid unnecessary competition and to foster **complementarity**. Joint purchases of military equipment through joint procurement is just one of the tools to be employed in this

effort. The huge task will be to replace US strategic enablers – such as ISR (intelligence, surveillance, and reconnaissance), integrated air and missile defence and air-to-air refuelling – all in less than a decade. Improving access to finances to support defence innovation should continue to be a key priority. Overall, delivering on the Hague summit commitments means strengthening cooperation within NATO and with other **stakeholders**. Europe must **shoulder** a bigger portion of burden, in conventional deterrence, defence, and resilience.

QUESTIONS:

1. Ako sa zvýšil záväzok spojencov pri vynakladaní prostriedkov na obranu?
2. Na čo budú vyčlenené prostriedky použité, v akom pomere a v akom horizonte?
3. Ktoré spôsobilosti považujú experti za kľúčové pri nahradzovaní amerických systémov európskymi?

GLOSSARY

- **pledged** /plɛdʒd/ – dali záväzok;
- **core** /kɔːr/ – jadro;
- **benchmark** /ˈbentʃmark/ – referenčná hodnota;
- **deter** /diˈtɜːr/ – odstrániť;
- **deliverable** /diˈlɪvərəbəl/ – výstup, záver;
- **lingering** /ˈlɪŋɡərɪŋ/ – pretrvávajúci;
- **pile** /paɪl/ – hromada;
- **coping** /ˈkɒpɪŋ/ – vysporiadať sa;
- **stakeholders** /ˈsteɪk ˌhəʊldərz/ – kľúčoví hráči;
- **(to) shoulder** /ˈʃəʊldər/ – znášať (bremeno).

DUCHOVNÉ SLOVO

mjr. ThDr. PhDr. PaedDr. Slavko Ganaj, PhD.
Vikariát Ordinariátu OS SR, štábný kaplán
46. krídla Kuchyňa

Mať cieľ

V auguste oslavujeme slávnosť Nanebovzatia Panny Márie. Zaznieva, že matka Božieho Syna Ježiša Krista mala jasný cieľ – jednotu s Bohom, Stvoriteľom neba i zeme, a jednotu s ľuďmi, jeho stvoreniami, teda s nami. Priviedol ju do konečného cieľa – završenia pozemského života v prechode do života večného. Vďaka tomuto jasnému nasmerovaniu vo svojom živote nikdy nezblúdila, hoci musela prejsť osobným utrpením v zjednotení so svojim synom i Spasiteľom (Záchrancom) sveta Ježišom Kristom. Neustále vnímanie cieľa – jednoty so Stvoriteľom i s jeho vrcholným stvorením (s nami ľuďmi) jej pomáhalo vytrvať na správnej ceste životom bez blúdenia a neistoty o svoj či synov život.

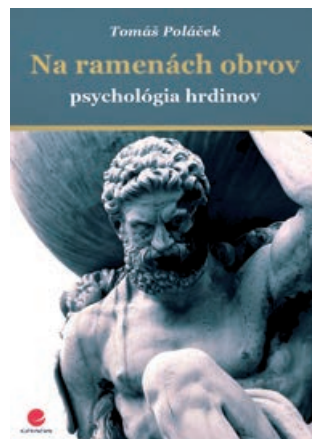
Životný príbeh matky Krista nám veľa naznačuje. V dnešných časoch ľudia majú rôzne ciele, ale je aj veľa takých, ktorí nemajú žiadne, žijú iba pre aktuálny okamžik bez jasného smerovania v živote, iba pasívne prijímajú realitu života, ba stále viac a viac ich pred realitou života uniká do nereálneho virtuálneho sveta, ktorý oberá o čas, osobné vzťahy, o záujem, o krásy stvoreného sveta, v ktorom žijeme a vôbec nedáva odpovede na životné otázky.

V auguste sa v Poľsku organizuje medzinárodná vojenská púť z Varšavy do Čenstochovej, práve na sviatok Panny Márie. Vojaci rôznych koalíčných armád spoločne prejdú za 10 dní takmer 350 kilometrov. Prekonávajú fyzickú námahu, nástrahy počasia, ale zažívajú neopísateľnú skúsenosť vzájomnej jednoty na spoločnej ceste, dobroprajnosť miestnych ľudí. Mnohí na tejto púti pociťujú osobnú blízkosť Stvoriteľa, ku ktorému dennodenne volajú v spoločných modlitbách i piesňach, v prosbách o pomoc. Všetci majú jasný cieľ a ten im dáva silu, svetlo i odvahu pokračovať v začatej ceste.

Mať cieľ je v živote človeka veľmi dôležité. Bez neho človek, hoci pekne oblečený a najedený, blúdi a trápí seba i iných. Ľudí na svete je veľa, preto aj rozličných cieľov je veľa, ale jeden hlavný nám ukazuje práve matka Božieho Syna Ježiša Krista – cieľ žiť v jednote so svojim Stvoriteľom, lebo bez neho by sme vôbec neboli – a žiť v jednote so všetkými ľuďmi navzájom. Toto je obzvlášť dôležité v dnešných časoch poznačených nejednotou medzi ľuďmi, ktorí sa namiesto jednoty usilujú o rozkol v rôznych bojových ohniskách súčasného sveta.

Analýza hrdinstva

Existujú spoločné znaky hrdinov, niečo, čo sa v ich životoch opakuje? Majú odvahu podstúpiť riziko, keď treba. Je pre nich typická istá dávka vzdoru a vlastnej nezávislosti. Vyhľadávajú službu druhým, čím naplňajú sebaapresahujúci cieľ. Aj to je jedna z charakteristík, ktorú v knihe Na ramenách obrov uvádza vojenský psychológ npor. Tomáš Poláček. Publikácia má podtitul Psychológia hrdinov a prináša aj viacero príkladov. Od Gilgameša cez Prometea, Mojžiša či Pannu Orleánsku až po symbol masovej kultúry 20. storočia – Supermana. No prezentuje aj príbeh nadrotmajstra OS SR Antonína Havlína, viacnásobného mierotvorcu, organizátora humanitárnej pomoci v mieste nasadenia i vzájomnej pomoci medzi vojakmi. Za čo ho v roku 2017 uviedli do Siene slávy rezortu obrany a dnes je po 33. rokoch služby druhý rok v zálohe. Autor je psychológ 7. výcvikového pluku Martin. Vie posudzovať prvotnú motiváciu mladých vojakov. Na jednej strane vízia pravidelného mesačného platu, na druhej vlastenectvo až idealizmus – a celá škála medzi tým. No o tom, kto z nich bude hrdina, rozhodne až ich pripravenosť, odvaha, ľudskosť – a okolnosti situácie. Hrdinstvo musí byť dobrovoľné, musí v sebe obsahovať mieru rizika alebo možnú obeť, musí ísť o službu druhému človeku alebo komunite a nesmie zahŕňať očakávaný zisk – to je ďalšia z charakteristík v knihe Na ramenách obrov npor. T. Poláčka. A čo sám autor? V roku 2023 sa stal laureátom Vojenského činu roka v kategórii Pomoc verejnosti. Za proaktívnu psychologickú pomoc vojakom aj civilnej verejnosti počas pandémie, výrazne nad rámec jeho služobných povinností. (pv)

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR v Liptovskom Mikuláši

ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2025

Kategórie: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MIL 2025

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok 12. september 2025

Mediálni partneri:

osveta.mil.sk
personal.mil.sk

ZVÄZ VOJAKOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY
a
Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie

pozýva
slovenských vojakov,
ich rodinných príslušníkov
a turistov
na

KRIVÁŇ
6. septembra 2025

30. MEDZINÁRODNÝ VOJENSKÝ VÝSTUP

INFO:
ODBEROD ÚČASTNÍKOV:
Z TROCH STUDBNÍČIEK - DO 08,00 HOD.
ZO ŠTRBSKÉHO PLESA (LIEČEBNÝ DOM SOLISKO) - DO 08,00 HOD.
PROSÍME ÚČASTNÍKOV, ABY SA OBULI A OBLIEKLÍ NA PODMIENKY
VÝSOKEJ TATIER. KAŽDÝ ÚČASTNÍK MUSÍ MAŤ UZATVORENÉ
POISTENIE NA VLASTNÉ NÁKLADY. ORGANIZÁTOR NEBUDE ZNÁŠAŤ
NÁKLADY ZA NEDODRŽANIE TÝTO PODMIENKY.
ÚČASTNÍCI VÝSTUPU OBDRŽIA:
NA VRCHOLE ÚČASTNÍCKY LIST S VRCHOLOVOU PEČIATKOU.
V AREÁLI ŠTRBSKÉHO PLESA KORESPONDENČNÝ LISTOK
S MOŽNOSŤOU ODOSLANIA SLOVENSKOU POŠTOU.

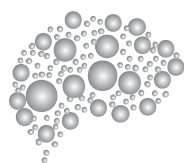
**Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok
– fakultná nemocnica**

oznamuje,
že od 1. júla
v priestoroch Detského oddelenia
poskytuje služby
nová
**AMBULANCIA KLINICKEJ PSYCHOLÓGIE
PRE DETI A DORAST**
Ambulanciu vedie Dr. Zuzana Gredecká, PhD.
Objednanie a otázky: gredeckaz@uvn.sk

Nová ambulancia. Nová nádej. Nový začiatok.

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII.
• č. 8/2025 • Redakčná uzávierka 21. 7. 2025 • Do výroby zadané 25. 7. 2025
• Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/
• © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Kristína Katkovčinová
psychologička Veliteľstva 1. mechanizovanej
brigády Topoľčany

Stigma-free: Kľúč k silnejším a odolnejším vojakom

Všetci čelíme počas svojej služby stresu, tlaku a náročným situáciám či už počas nasadenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, rôznych výcvikoch, ale zároveň aj v každodennej rutine alebo osobnom živote. Aby sme mohli podávať stabilný výkon, zvládať výzvy, potrebujeme nielen kvalitný výcvik, ale aj psychologickú podporu, pretože okrem fyzickej a operačnej pripravenosti je dôležitá aj psychická odolnosť. V prípade niektorých vojakov sa stále prejavuje istá miera obáv, že vyhľadanie psychologickej pomoci je istým prejavom vnútornej slabosti. No vyhľadanie pomoci je prejavom zodpovedného prístupu a vnútornej sily čeliť ťažkostiam. Prostredie, v ktorom pretrvávajú predsudky môže prispieť k tomu, že často ignorujeme varovné signály psychických problémov, čo môže viesť k zhoršeniu pracovného výkonu, zlyhaniu v kritických situáciách alebo problémom v kolektívoch. Pri budovaní odolnosti vojakov je stigma-free prostredie základom, keď je psychologická podpora prirodzená rovnako ako tréning fyzickej kondície, či zdravotná starostlivosť. Prvým pilierom v budovaní stigma-free prostredia je otvorená komunikácia o duševnom zdraví a podpora velenia, ale aj celého pracovného kolektívu smerujúca k aktívnemu odbúravaniu predsudkov spojených s vyhľadaním psychologickej podpory. Neodmysliteľnou súčasťou stigma-free prostredia je taktiež osвета a vzdelávanie v témach súvisiacich s vojenskou službou a duševným zdravím, o prevencii psychických problémov alebo o témach reflektujúcich aktuálne dianie a ich vplyv na psychiku človeka. Vytvárajme spoločne priestor, kde sa nebojí prehovoriť ten, kto potrebuje vypočuť, pretože psychologická pomoc nie je luxusom, ale nevyhnutnosťou. Duševné zdravie má u nás svoje miesto, pretože je to výstroj, ktorý chráni vojaka zvnútra a len ak vieme správne pracovať so svojou psychikou môžeme byť stabilnejší, rozhodnejší a pripravení efektívne reagovať aj pod extrémnym tlakom.

NOVINKA V HOTELI GRANIT PIEŠŤANY

PRÍDTE A UŽITE SI POKOJNÝ SILVESTER V PIEŠŤANOCH!

Hoci je aktuálne leto, v Granit Hotels sa už teraz plánujú novinky na zimu, o ktorých potrebujete vedieť čo najskôr.

Jednou z novinek je silvestrovský pobyt v Hoteli Granit Piešťany, v termíne 29. 12. 2025 - 2. 1. 2026, v trvaní 5 dní (4 noci).

Ak uprednostňujete komornejšiu atmosféru pred bujarými oslavami, toto bude rozhodne čosi pre vás. Počas Silvestra bude podávaná slávnostná večera, varené víno i nealkoholický punč a polnočný prípitok.

**V PRÍPADE ZÁUJMU O POBYT A ĎALŠIE INFORMÁCIE KONTAKTUJTE
UBYTOVANIE.PN@GRANITHOTELS.SK.**

Odznak Československý partizán

Na prelome júla a augusta 1944 vstúpilo partizánskej hnutie na Slovensku do novej etapy a prerástlo do partizánskej vojny. Početne narástlo a aktivizovalo sa.

Dňa 29. augusta 1944 vypuklo Slovenské národné povstanie.

Potom sa rozrástli rady partizánskych jednotiek pôsobiacich na hornej Nitre, v Turci, v Liptove, na Pohroní i na východnom Slovensku, kde nárastu počtu partizánov prispeli i vojaci z odzbrojených dvoch východoslovenských divízií.

Zrod odznaku

Stýčným dôstojníkom na veliteľstve 1. čs. armády na Slovensku pre partizánov bol generál Jozef Marko. Od 16. septembra 1944 bol utvorený Hlavný štáb partizánskych oddielov (HŠPO) a 29. októbra 1944 Hlavný štáb partizánskeho hnutia (HŠPH). Veliteľstvo 1. čs. armády na Slovensku sa snažilo prostredníctvom HŠPO koordinovať činnosť partizánskych jednotiek s operáciami 1. čs. armády na Slovensku. Počet partizánov, ktorí bojovali v Slovenskom národnom povstaní dosiahol maximálne 12 až 15-tisíc. Po skončení vojny bol vládnym nariadením č. 621 z 9. augusta 1946 zverejneným vo vyhláske ministra národnej obrany č. 1 723 z 20. augusta 1946 zriadený odznak Čs. partizán. Autorom návrhu bol akademický sochár Josef Malejovský, vyrábali ho v kremnickej mincovni.

V Slovenskom národnom povstaní bojovali príslušníci 35 národov a národností. Nositeľmi odznaku Československý partizán preto mohli byť aj cudzí štátni príslušníci. Odznak udeľoval minister národnej obrany, a to doživotne. Odznak mal dve veľkosti. Veľký odznak Čs. partizán s priemerom 50 mm je razený do bronzu a nosí sa na rovnosate. Má tvar päťcípkej hviezdy. Motív averznej strany je tvorený reliéfnym spôsobom, ktorým je zobrazená postava štylizovaného partizána v bojovom postoji. Má oblečený dlhý zimný kabát

a na hlave ušianku. V rukách drží samopal, pričom pažbu drží v pravej ruke a hlaveň v ľavej. Okolo hviezdy je lipový veniec. Veniec vo vrchnej časti prechádza do stuhy. V ramene hviezdy je nápis ČS. a pod ním na stuhe PARTYZÁN. Tento nápis je zároveň umiestnený nad pravou rukou partizána. Reverz je hladký. Nachádza sa tam kruhová matica, ktorá slúži na upevnenie odznaku k rovnosate. Miniatura odznaku má priemer 25 mm. Je na ihle. Upevňuje sa na civilný odev. Vyobrazenie na malom odznaku je totožné s veľkým.

Tlach a Přikryl

V zbierkach Múzea Slovenského národného povstania je viac ako 60 kusov odznaku Československý partizán. Medzi jeho nositeľov patrilo viacero významných osobností z Povstania, napríklad podplukovník Josef Tlach. Odznak do múzea darovala jeho manželka v roku 1966. Po vypuknutí Povstania pôsobil ako posádkový veliteľ v Banskej Bystrici a po reorganizácii 1. čs. armády na Slovensku bol veliteľom

I. taktickej skupiny (TS) Kriváň, ktorá zabezpečovala obranu miest Brezno, Banská Bystrica a Zvolen. Od septembra 1944 budovala obranné opevnenia na Malom a Veľkom Šturci a od Dolnej Mičinej až po Oravce. Po potlačení Povstania pplk. Tlach pôsobil v horách stredného Slovenska až do sporenia s rumunskou armádou.

Ďalším významným nositeľom odznaku bol generálmajor Vladimír Přikryl. Do zbierok Múzea SNP odznak pribudol v roku 1985. Vladimír Přikryl sa dostal v roku 1943 za dramatických okolností z Veľkej Británie do ZSSR. V januári 1944 sa stal veliteľom 2. čs. paradesantnej brigády v ZSSR. Vypuknutie SNP zastihlo brigádu v Proskurove. Jednotky brigády sústredené od 22. septembra 1944 v obci Krościenko absolvovali slávnostný vojenský ceremoniál, na ktorom gen. Rudolf Viest (nositeľ odznaku Čs. partizán in memoriam) udeľoval československé vyznamenania. S brigádou sa zúčastnil bojov v Karpatoch a po presune na Slovensko aj bojov v Slovenskom národnom povstaní.

Na základe rozkazu o prechode na partizánsky spôsob boja z 27. októbra 1944 brigáda od Horehronia až po Starohorskú dolinu kryla ústup armády. Potom sa sústredila v Kežmarku a vo Vsetíne, kde ju zastihol koniec vojny a začala plniť úlohu obrany hraníc. V roku 1949 I. Vladimír Přikryl zatkli a odsúdili. V roku 1953 po čiastočnom odpýkaní trestu a udelení milosti prezidentom pracoval ako robotník. V roku 1964 ho rehabilitovali, vrátili mu hodnosť aj vyznamenania.

Mgr. Viera Kováčová
Múzeum SNP Banská Bystrica

Vylodenie v Normandii

Frontová línia bojiska v Normandii na konci júna 1944 na dobovej ilustrácii pre čs. MNO v Londýne

Šiesteho júna 1944 sa začala najväčšia kombinovaná operácia druhej svetovej vojny pod krycím názvom Overlord, ktorá urýchlila porážku nacistického Nemecka.

Jej príprava vyplynula z požiadavky otvorenia západného frontu Spojencami, ktorý mal odbremeniť tlak vyvíjaný na ZSSR na východnom fronte. Spojené štáty a Veľká Británia sa síce zaviazali uskutočniť vylodenie už v roku 1942, to však bolo nereálne. Predpokladom úspechu celej operácie totiž bolo zhromaždenie množstva jednotiek vo Veľkej Británii, ich vycvičenie v špecifických podmienkach, ako aj zladenie súčinnosti štábov pozemných, námorných a leteckých síl. Podmienkou bolo tiež utajenie celej operácie a miesta vylodenia.

Operácia Overlord

Situáciu komplikoval aj postoj Veľkej Británie, ktorá spočiatku uprednostňovala vylodenie v Severnej Afrike, potom na Sicílii a v samotnom Taliansku. Tieto operácie uskutočnené v rokoch 1942 a 1943 však viazali len obmedzené sily Spojencov. Plán útoku cez Normandiu bol preto bez ohľadu na to schválený na spojeneckej konferencii v Québecu v auguste 1943. V decembri 1943 bol menovaný hlavný veliteľ spojeneckých expedičných síl americký generál Dwight D. Eisenhower. Pod jeho velením bol plán operácie čiastočne prepracovaný, čo tiež prispelo k oddialeniu termínu spustenia. Ten bol stanovený na 5. júna, pre zlé počasie sa však operácia začala o deň neskôr. Počasie síce skomplikovalo priebeh vylodenia, pomýlilo však nemecké velenie, ktoré s útokom nepočítalo. Nemcov zmätlo aj krytie operácie a ešte dlho po jej začatí pred-

pokladali, že ide len o podporný útok a hlavný úder príde v priestore Pas-de-Calais. Nepresunuli preto do Normandie včas dostatok obrnených jednotiek. Celková sila expedičných námorných síl predstavovala vyše 1 200 bojových lodí, vyše 4-tisíc výsadkových plavidiel, takmer 1 600 pomocných lodí. Zo vzduchu ich podporovalo takmer 11 tisíc bojových lietadiel, vyše 2 300 dopravných lietadiel a asi 2 600 klzákov. Priestor, v ktorom sa operácia uskutočnila, bol rozdelený do piatich pláží. V západnej časti sa mali vylodiť americké jednotky (pláž Utah, Omaha), východne od nich na plážach Gold, Juno a Sword mali postupovať britské a kanadské sily. Ako prvé sa však do operácie už v noci z 5. na 6. júna zapojili vzdušné výsadkové jednotky, ktoré kryli boky inváznych vojsk a rozrušovali z tylu nemecký obranný val. Vylodenie podporilo tiež námorné delostrelectvo a spojenecké letectvo, ktoré už disponovalo absolútnou prevahou vo vzduchu. Vylodenie aj vďaka tomu prebehlo úspešne, a to aj napriek komplikáciám (najmä na pláži Omaha), pod ktoré sa podpísalo aj zlé počasie. Spojenci tak už do večera prvého dňa na breh vyložili vyše sto tisíc vojakov. Krvavé boje o východy z Normandie však trvali až do augusta a vyžiadali si obrovské strany nielen vojakov, ale aj civilného obyvateľstva.

Čs. letci a Deň D

Do operácie sa zapojili jednotky z viacerých spojeneckých národov. Na jej letectvom zabezpečení participovali aj všetky

československé perute v rámci britského Kráľovského letectva, aj čs. letci zaradení priamo v britských jednotkách. Čs. stíhacie perute (310, 312, 313) boli už začiatkom roku 1944 začlenené do taktického letectva a prezbrojené na stíhačky Spitfire LF.Mk.IXc. Potom ich nasadili do akcií spojených s prípravami na vylodenie. Okrem sprevádzania spojeneckých bombardérov nad okupovaným Francúzskom k ich povinnostiam pribudli útoky na letiská, komunikácie a iné objekty, ako aj strmhlavé bombardovanie. Nevyhýbali sa ani vzdušným súbojom, hoci Luftwaffe už strácala na sile. V Deň D 6. júna chránili kanadské jednotky a hliadkovali nad bojiskom. S činnosťou nepriateľského letectva sa však nestretli, k slabšiemu odporu sa odhodlalo len protiletadlové delostrelectvo.

V nasledujúcich dňoch však dochádzalo aj k vzdušným súbojom. Tu sa vyznamenal Slovák ppor. let. v zál. Otto Smík, ktorý zostrelil dve stíhačky a jednu v spolupráci. Úlohy na podporu invázie plnili čs. perute do 3. júla 1944. Z boja vyradili množstvo vojenského materiálu, isto zostrelili päť lietadiel, jedno pravdepodobne a sedem ďalších poškodili. V boji mali troch padlých, jedného ťažko raneného. Dôležité úlohy pri invázii plnila tiež 311. čs. bombardovacia peruť vyzbrojená štvormotorovými B-24 Liberatormi. Tá v rámci pobrežného letectva uzatvárala západné prístupy do Lamanšského prielivu pred nemeckými námornými silami. Jedna posádka perute v spolupráci s dvoma torpédoborcami 24. júna potopila nepriateľskú ponorku.

PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav

Foto: VHA Bratislava, VÚA – VHA Praha

Otto Smík (20. 1. 1922 – 28. 11. 1944)

120 mm delostrelecká mína

V 20. a 30. rokoch minulého storočia Červená armáda žiadala zostrojenie nových moderných mínometov rôznych kalibrov. Medzi nimi bol aj 120 mm mínomet, ktorý by bol schopný likvidovať nepriateľské opevnené a palebné pozície vrátane útočiacej pechoty.

Vývojovými prácami bola poverená skupina D z laboratória dynamiky plynov (группа Д газодинамической лаборатории, písmeno D je odkazom na meno vedúceho skupiny N. A. Dorovleva – Н. А. Доровлев).

Plukovné, práporové, horské

So skúškami mínometu sa začalo v roku 1934 a prebiehali až do roku 1939, pričom do sovietskej výzbroje novú zbraň oficiálne zaviedli 26. februára 1939 pod názvom 120 mm plukovný mínomet vzor 1938 (120-мм полковой миномет образца 1938). Súčasne boli zavedené aj 82 mm práporový mínomet vzor 1937 so 107 mm horským mínometom vzor 1938. Počas druhej svetovej vojny sa ešte objavila novšia verzia mínometu, pod označením 120 mm plukovný mínomet vzor 1943 (120-мм полковой миномет образца 1943).

Paralelne s vývojom zbrane prebiehal aj vývoj patričnej munície, z ktorej sa do mínometu používali triestivo-trhavé OF-843 (ОФ-843), trhavé F-843 (Ф-843), zápalné Z-843A (З-843А), dymové D-843A (Д-843А) a osvetľovacie S-843 (С-843) míny. Jednotlivé typy mín sa od seba tvarovo líšili minimálne, najväčšie rozdiely boli najmä v tvare krídel stabilizátorov, celkovej hmotnosti, použitej trhavy či zápalnej zmesi.

Telo míny sa vyrábalo buď z ocele (napr. triestivo-trhavá strela OF-843) alebo z liatiny (varianty triestivo-trhavej strely OF-843A, OF-843B). Hmotnosť míny bola ovplyvnená jej pôsobením v mieste dopadu, napr. triestivo-trhavá mína vážila 15,42 kg, zatiaľ čo zápalná až 17 kg.

Proti Fínom sa neosvedčila

Okrem už spomenutých bola v roku 1939 vyvinutá aj 120 mm mína s väčšou kapacitou, ktorá vážila až 27 kg. Jej väčšia hmotnosť bola spôsobená plnením strely s dvojnásobným množstvom trhavy. Táto mína v mieste výbuchu dokázala vytvoriť kráter s priemerom

4 m a hĺbkou 1,5 m. V januári 1940 účinnosť míny testovali na fínskych protitankových betónových bariérach, ale s negatívnym výsledkom, keďže došlo len k minimálnemu poškodeniu bariér. V rokoch 1937 – 1939

sa uskutočnil aj vývoj chemických mín 120 mm NOV (НОВ, нестойкие отравляющие вещество) a SOV (СОВ, стойкие отравляющие вещество), ktorých sa podľa sovietskeho plánu malo v roku 1941 vyrobiť dovedna 27 000 kusov. Konkrétne typy mín mali aj rôznu počiatočnú rýchlosť, ktorá bola pri zápalných strelách 114 m/s a pri triestivo-trhavých 121 m/s. Rýchlosti ostatných typov sa pohybovali v tomto rozmedzí.

Zvýšenie sily i dostrelu

Rýchlosť striel sa dala zvýšiť použitím prídavných výmetných náplní, čím sa dosiahlo aj predĺženie dostrelu. Dostrel sa upravoval aj vertikálnym náklonom hlavne mínometu. Triestivo-trhavé míny mohli byť plnené trinitrotoluénom, amatolom alebo zmesou trinitrotoluénu a dinitroaftalénu.

Podľa dobového predpisu 120-мм минометов обр. 1938 г. и обр. 1943 г. z roku 1946 sa na iniciáciu mín používali zapalovače GVM (ГВМ), GVMZ (ГВМЗ), GVMZ-1 (ГВМЗ-1), M-1 a M-4.

Mína sa skladala z tela, trhavy, zapalovača a stabilizátora s výmetnou náplňou. Na ich rozlíšenie slúžilo šablónované značenie na samotnom tele. K lepšiemu rozlíšeniu dymových a zápalných striel slúžilo farbené rozlíšenie pod zostreďovacími krúžkami na tele míny, dymové strely boli odlíšené čiernym pásom a zápalné červeným.

Prezentované torzo 120 mm míny je s delaborovaným hlavovým zapalovačom KTM-1. Na zapalovači je čiastočne zachované značenie v podobe neúplne zachovaného typového označenia KTM-1 a čísla 44, ktoré je označením roku výroby 1944. Konkrétne 120 mm delostrelecká mína bola zbierok múzea zakúpená 13. decembra 1975 od súkromnej osoby z Nižnej Pisanej.

Mgr. Ivan Cuper

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník

Slávnosť na Devíne

čítajte na stranách 4 – 8